

Késő középkori regeszták Pápa város történetéhez (1327–1461)

I. KÖZLEMÉNY (1327–1368)

LÁBBI REGESZTÁINK mintegy negyedszázada készültek a pápai Jókai Mór Városi Könyvtár által tervezett városi okmánytár számára. A kézirat elkészítéséhez az anyaggyűjtés kiterjedt a város mai területén volt középkori településekre [Agyaglik, Bellérszeg, Böröllő, Hánta, Hodoska, Igar (Igal), Pápa, Parlag-szeg, Sávoly, Udvarsoka és Zsemlér (Semlér)], a városban vagy közvetlen környékén birtokos személyekre, továbbá a városhoz kötődő egyháziakra, illetve egyetemmet járt egyénekre.

A kutatás időbeli határai a jelen munka szerzőjének esetében Nagy Lajos trónraléptétől Mátyás megválasztásáig (1342–1458) terjedtek, de az ilyenkor szinte elkerülhetetlenül adódó egy-két szórvány miatt a módszeresen feltárt intervallum helyett a címbe az 1327-es és 1461-es évszámok kerültek. Mivel a tervezett okmánytár végül nem jelent meg, így a gyűjtött anyagot a jelen publikációval állítjuk a történeti kutatás szolgálatába.

A munka során a késő középkori oklevélregeszták készítésével kapcsolatos – olykor jelentősen eltérő – alapelvek közül a szerző nyilván a sajátjaihoz tartotta magát; ezekről bővebben lehet olvasni egy levéltáros-konferencián tartott előadásának szövegében.¹ Itt most röviden csak két szempontra térnénk ki, jelesül a regeszták szerkezetével, tehát az oklevelekben rejlő információk visszaadásának módjával és sorrendiségével, valamint a regeszták magyar nyelvű törzsével, illetve az ezekbe az eredeti szövegekből szó szerint beillesztett részek mennyiségével kapcsolatos kérdésekre.

¹ Ld. SÜTTŐ 2003.

Az első probléma nyilván csak a hosszabb okleveleknél merül fel, itt azonban valóban nem mindegy, hogy az ezekről készült, szükségszerűen terjedelmesebb és komplikáltabb regeszták az eredeti oklevél felépítését kövessék-e, vagy pedig valamely külső szemponthoz igazodjanak. E téren a Zsigmondkori Oklevéltárral kapcsolatban merült fel két markánsan eltérő vélemény. Mályusz Elemér tudós munkatársa, Fekete Nagy Antal – Mályusz megfogalmazása szerint – azt tekintette igazi kivonatként, „amely az oklevél írójának gondolatmenetét követi, érzékeltetve annak nekifohászódásait, sajátos logikai töréseit. Röviden: ha a kivonat fényképszerű”.² Mályusz ehhez így viszonyult: „Belőlem hiányzott az érzék, de a kedv is, hogy a nótáriusok lelki életébe behelyezkedjem, és számomra logikátlan logikájukat megérteni törekedjem. Azt igyekeztem elérni, hogy az oklevél lényegének azt a mondanivalóját tartsam, ami a mai történész számára fontos, s ezt a mai ember logikája szerint mondjam el.”³

Ezzel a mályuszi felfogással kapcsolatban mindenekelőtt meg kell említeni Borsa Iván tisztán gyakorlatias, a szó szoros értelmében zárójeles kritikáját: „(Zárójelben kell megemlítenem azt a tapasztalatot, hogy ha az ember a kivonatok egy adatát meg akarja keresni az eredeti oklevélben, úgy azt Fekete Nagy Antal fényképszerű kivonata alapján hamarabb megtalálja, mint a mai történész számára átalakított gondolatmenet szerint készült fogalmazásban.)”⁴

Adódik itt azonban elvi jelentőségű nehézség is, amelyre már korábban rá kellett világítanunk:⁵ „először is a »mai« történészek sem egyformák, tehát sem érdeklődési területüket, sem logikájukat nem lehet maradéktalan pontossággal leírni csupán a »mai« jelzővel, másrészt pedig a forráskiadások nem csak a mának szólnak, hanem éppenséggel a feldolgozásokat általában messze meghaladó ideig használják őket, s így fokozottan ügyelni kell arra, hogy a kiadó egyéni érdeklődése és logikája minél kisebb nyomot hagyjon rajtuk; a »holnapi«, sőt »holnaputáni« történészek számára fontos dolgokat és az ő logikájukat ugyanis még annyira sem ismerhetjük, mint kortársainkét.” – Más szóval a források előtti alázatról van szó, amely mindenkitől elvárható. Kinek-kinek szíve joga, hogy véleményt, esetleg lesújtó véleményt formáljon a nótáriusokról és logikátlanak ítélt logikájukról, de ez nem változtat azon, hogy az elődeinktől, általunk és utódainktól felhasznált, illetve felhasználandó forrásokat ezek

² MÁLYUSZ 1982. 944.

³ Uo.

⁴ BORSA 1993. 8.

⁵ SÜTTŐ 2003. 123.

a nótáriusok írták, a saját logikájuk szerint. E források — legalábbis remélhetőleg! — fennmaradnak és használatban lesznek holnap és holnapután is, míg a mai nagyságok akkor már tegnapiak, vagy éppen tegnapelőttiek lesznek.

Egy szó mint száz: a magunk részéről a forráskiadásban — így a jelen munkában is — a források logikáját és nem a divatos történeti megközelítéseket kívántuk követni.

A másik kérdésben, vagyis az eredeti szövegrészeknek a regesztába való felvételével kapcsolatban szintén eltérnek a vélemények. Több-kevesebb szó szerinti idézet szerepel úgyszólván minden ilyen jellegű kiadványban; a szélsőséget e tekintetben talán leginkább Kumorovitz L. Bernát budapesti regesztái⁶ jelentik, amelyek már magyar szöveg nélkül, tisztán a kiadótól jelentősnek ítélt eredeti szövegrészek összeillesztéséből állnak.

Csakhogy ez utóbbiak — meglátásunk szerint — már nem regeszták, hanem jól láthatóan a kihagyásos teljes szövegű közlésekhez hasonlóak, mint amilyenek az alább többször idézett Anjoukori okmánytár II–VI. köteteiben Nagy Imrétől olvashatók. Egyszerűen: minél skrupulózusabb a regesztázó, annál több részletet ítél fontosnak, és a végén teljes szövegű kiadás áll előttünk (amelyet persze külön fejregesztával illene ellátni). Ez a fajta publikációs mód azonban még a szakembereknek is némileg körülményessé tenné a mű utilizálását, és — ami talán fontosabb — a módszeres medievisztikai képzésben nem részesültek nagy részét eleve kizárná a felhasználók köréből. — Ez utóbbi szempont különösképp fontos egy alapvetően helytörténeti jellegű kiadvány esetében.

Úgy láttuk tehát helyesnek, hogy — az eredeti kiadói szándéknak megfelelő német fejregeszták alatt — folyamatos, és ha nem is éppen élvezetes, de lehetőleg követhető magyar szöveget adjunk az olvasó kezébe, igen bő eredeti kivonatokkal; adott esetben egy rövid, de lényeges oklevél teljes szövegének és fordításának közlésével. Az eredeti szövegrészek kiválasztásánál azt az egyszerű — természetesen szubjektív, mégis alternatíva nélküli — módszert alkalmaztuk, hogy elképzeltük, a regeszta olvasója hol kapja fel fejét, vagyis hol merülhet fel benne különös érdeklődés az eredeti szó, szavak vagy szövegrészek iránt. Ezeket aztán a magyar szövegtől jól elkülöníthetően közöltük, az oklevél eredeti felépítésének megfelelő rendben. Bízunk benne, hogy így a kritikus helyek viszonylag könnyen ellenőrizhetők, esetleges olvasati vagy értelmezési hibáink pedig javíthatók lesznek.

⁶ KUMOROVITZ 1987.

1.

1327. április 27. (V. Kal. Maii)

Königin Elisabeth verleiht Johannes, dem Sohne des Dionysius von Fyzes, das der Königin gehörende Grundstück Isal im Komitat Veszprim.

Erzsébet királyné, privilegialis oklevele szerint, Fyzes-i Dénes fia: János (*Iohannis filii Dyonisii de Fyzes*) nem részletezett hű szolgálataiért a Veszprém megyei Ysaÿ királynéi földet (*quandam terram reginalem Ysaÿ vocatam*) neki adta, és ebbe az adományost a királynő és a veszprémi káptalan embere ellentmondás nélkül be is vezette.

Tartalmilag átírva Szécsi Miklós országbíró 1370. január 7-i oklevelében DL 100129, ld. ott.

2.

1332. április 26. [Veszprém] (in oct. resurrectionis Domini)

Das Veszprimer Kapitel meldet König Karl, dass die Güter des verstorbenen Banus Demetrius, darunter auch der Besitz Nóráp, an Csenik den Tschechen statuiert worden sind.

A veszprémi káptalan Károly királynak írt jelentése, benne szóról-szóra átírva a királynak a káptalanhoz intézett két parancslevele. Eszerint az örökös nélkül elhalt Ugod fia: néhai Demeter bán (*condam Demetrii bani filii Wgud*) minden birtokát, de különösen a Veszprém megyei Ugod várat (*castrum Wgud vocatum*) minden tartozékával és haszonvételével a cseh Csenik mesternek, hű familiárisának és udvari lovagjának (*magistro Chenyk Bohemo, fideli familiari et aule sue militi*) adta itt nem részletezett szolgálataiért, és a királyi és káptalani emberek ezen Demeter bán egyéb birtokai mellett a Nóráp nevű birtokot (*possessionem Norap vocatam*) is Csenik mesternek iktatták, ellentmondás nélkül.

Tartalmilag átírva Szécsi Miklós országbíró 1370. január 7-i oklevelében DL 100129, ld. ott.

3.

1343. április 18. Visegrád (*17. die termini prenotati /
15. die medii quadragesime*)

Der Hofrichter Paul [von Mattersburg] gibt bekannt, dass er Stephan, den Sohn von Peter von Attya, gegen Heym, den Sohn von Heym, zu 6 Mark Strafe verurteilt hat.

[Nagymartoni] Pál országbíró oklevele. 1343. április 2-án (15. die medii xlme) a veszprémi káptalan idézése szerint megjelent előtte Heym fia: Heym (*pro Heÿm filio Heÿm*) nevében királynői ügyvédvalló levéllel Saul fia: Benedek, és Athya-i Péter fia: István ellenében bemutatta a veszprémi káptalan 1342-es nyílt oklevelét, az országbíró bírságleveleit és a káptalan idézőleveleit. Ezek szerint 1342. május 3-án (in inventionis crucis) a káptalan előtt személyesen megjelent egyrészt Athya-i Péter fia: István, másrészt Heym fia: Heym (*Heÿm filio Heÿm*) Antal veszprémi alispánnal és ezen megye egyik szolgabírájával, Gervasius fia: Pállal, és azon bevallást tették, hogy — ezen Antal ispán [sic!] és a szolgabírák engedélyével (*expermissiva [sic!] licentia eiusdem comitis Anthonii et iudicum nobilium*) — a mondott István két Athya faluba való jobbágya, Zemeÿn (*Zemeÿn*) és Pál ügyében, akiket a mondott Heym ezen alispánnal és a szolgabírákkal 1342. április 24-én (in Georgii prox. tunc preterito) a veszprémi vásárban (*in congregatione eiusdem festi in foro Vesprimiensi*) gyűjtogatóként (*nomine combustorum domorum*) elfogatott, fogott bírák segítségével olyan megegyezésre jutottak, hogy István jobbágyaiért 7 márka, márkánként 10 penzával számított széles dénárt (*septem marcas latorum denariorum marcam quamlibet cum decem pensis computando*) fizet Heymnek a veszprémi káptalan előtt két időpontban: negyedfél márkát 1342. május 26-án (in oct. Penth. tunc vent.), és szintén negyedfél márkát 1342. augusztus 1-én (in oct. Iacobi succedentibus). Ha István az első időpontot elmulasztaná, bírság terhében (*honus iudicii supportaret*), ha a másodikat, akkor Heymnek perkezdés előtt fizetendő 20 márkában marasztaltassék el (*in viginti marcis ante litis ingressum contra ipsum Heÿm deponendis convinceretur*). Vállalta István továbbá azt is, hogy ha később ő vagy ezen jobbágyai a fentiek tárgyában Heym vagy szolgája: Chakou (*Chakou famulum suum*) ellen pert indítanak, akkor ő, István, ezen két jobbágya fejeváltságában marasztaltassék el (*tunc ipse Stephanus in homicidio dictorum duorum iobagionum suorum convinci deberet ipso facto*). Mivel az országbíró a veszprémi káptalan két okleveléből értesült arról, hogy

István sem az első, sem a második alkalommal meg nem jelent, nem küldött maga helyett senkit, és nem is fizetett, utána pedig először 1343. január 8-ára (ad oct. diei strennarum prox. pret.), majd 1343. március 19-ére (*ad predictum diem diei medii quadragesime*) megidézve nem jött el, nem is küldött senkit, s így 6 márka bírságban marasztaltatott el, Saul fia: Benedek, Heym törvényes ügyvédje pedig hiába várt rá, így az országbíró úgy határozott, hogy amint a felek perbe bocsátkoznak, az ügyről úgy fog ítélni, ahogy ez a jognak megfelelően látszik és ahogy az ország szokása megkívánja (*ideo commisimus, ut quamprimum partes in causam devenerint, super hoc decernemus, prout iuri videbitur expedire et regni consuetudo id requirit*).

DL 40907, eredeti, papír, hátán az országbíró természetes színű viaszba nyomott, csaknem teljesen lekopott pecsétjével (ennek képét ld. KUMOROVITZ 1993. 55. ábra).

4.

1343. május 6. [Győr] (*f. III. ante quindenas Georgii*)
In der Urkunde des Raaber Kapitels wird Johannes, der Archidiacon von Pápa, erwähnt.

A győri káptalan oklevele szerint kiküldöttje János pápai főesperes (*discretum virum magistrum Iohannem archidiaconum Papensem*).

DL 3577, eredeti, hártya, hátán teljesen lekopott pecsét nyomával. Kiadása: AO IV. 323–325.

5.

1343. [Pannonhalma]
Die Meldung des Konvents von Pannonhalma (Martinsberg) über die Grenzen von Pápa und Zsemlér.

(Reizner regesztája szerint) a szent-mártoni convent jelentése Zsemléri Miklós ügyében a pápai és zsemléri határok iránt Miklós majorosnak Gyáth fiának, Gestének és Egyednek, Csiba fiának tanúságtételre lett meghívásáról.

Regesztája: REIZNER 1893/1997. 20.

6.

1345. január 22. Visegrád (10. die oct. epiphaniarum)

Der Palatin Nikolaus lässt die verpfändeten Güter Lak und Mihály einschätzen, damit Stephan von Attya sie von der Nachkommenschaft des Magisters Leurenthe auslösen kann.

[Zsámboki / Gilétfi] Miklós nádor parancsa a fehérvári káptalannak. Korábbi parancsa értelmében vízkereszt nyolcadán Leurenthe fia: Beke mester valamint Tamás fiai: Miklós és János mesterek nevében Athya-i Péter fia: István ellen, aki őket Veszprém megye nádori közgyűlésén Laak és Myhal birtokok elfoglalásával vádolta, megjelent a veszprémi káptalan és a tihanyi konvent ügyvédvalló leveleivel Echy-i István, és megbízói nevében bemutatta a veszprémi káptalan hat, különböző időben kelt zárt oklevelének másolatait. Ezek felolvasása után, mivel a felperes István kijelentette, hogy ezen két birtokot, melyeket apja: Péter, és annak testvére: István Leurenthe mesternek és fiainak 120 márkáért elzálogosított, vissza akarja váltani, a nádor úgy ítél, hogy a nádor emberei a címzett káptalan tanúbizonyságai jelenlétében a mondott birtokokra kiszállva és azok szomszédait és határosait összehíva, a birtokokat szemléljék meg és királyi mértékkel mérve becsüljék föl: ha a birtokok értéke 120 márka, akkor annyiért, ha több, akkor az eredeti 120 márkáért, ha viszont kevesebb, akkor a becsült összegért váltsa vissza azokat Péter fia: István azon időpontban, melyet a nádor a becslésről kapott jelentés után jelöl ki. Kijelölt nádori emberek a felperes számára: Thakaach-i Domonkos, vagy Zalook-i Pál fia: Miklós, vagy Jaar-i Bertalan fia: Lőrinc, vagy Vndi-i Miklós; az alperesek számára: Ayka-i Fülöp fia: László mester vagy András fia: János, Chelek-i Pető. A becslésre kijelölt idő: 1345. május 1. (in oct. Georgii nunc venturis), jelentést a nádor 1345. május 8-ára (ad 8. diem dictarum octavarum) rendel.

DL 40966, eredeti, a hajtások mentén jelentős mértékben kiszakadt papír, hátán teljesen lepoptott, kb. 74 mm átmérőjű kerek zárópecsét nyomával.

7.

1345. április 19. Visegrád (f. III. ante Georgii)

Die Königin Elisabeth lässt den königlichen Hörigen Georg „von Pápa“ zu sich zitieren und ermahnen, dass er die von ihm begangenen Gewalttaten wiedergutmachen soll.

Erzsébet királyné parancsa a pannonthalmi konventnek. Semler-i Lőrinc fia: Miklós panaszt tett neki, miszerint Beze fia: György pápai királyi jobbagy némely odavalósi ember kezdeményezésére három tehenét elvette és ezen felül egy János fia: András nevezetű rokonát, böröllői nemest, Böröllőn hatalmaszkodva elfogta és négy ökrét valamint két lovát elrabolta, Andrászt azóta is fogóságban tartva (*Georgius filius Beze, iobagio regalis de Papa, ex inductione quorundam hominum de eadem tres vaccas eius recepisset, et insuper quendam suum proximum, Andream filium Iohannis nomine nobilem de Berulle, in eadem possessione Berulle potentialiter captivasset et quatuor [sic!] boves ac duos equos eius abstulisset, quem Andream adhuc in sua detinerat [sic!] captivitate*). A királynő megparancsolja a konventnek, hogy a királynői emberrel küldje ki emberét a mondott Pápai Györgyhez (*ad prefatum Georgium de Papa*), és őt királynői szóval intsék, hogy kár nélkül adja vissza az ökröket, lovakat és teheneket, őt magát pedig idézzék meg május 8-ára (*ad quind. Georgii prox. affuturas*), a királyné elé (*ad nostram presentiam*) megparancsolva neki a fogoly Andrásznak a királyné elé állítását is. Kijelölt királynői emberek: Lowazd-i Kunclinus vagy Gymolth-i Egyed fia: Lőrinc.

DL 87178, a pannonthalmi konvent 1345. április 28-i átírásában (ld. alább).

8.

1345. április 28. [Pannonthalma] (f. V. ante oct. Georgii)

Der Konvent von Pannonthalma (Martinsberg) meldet der Königin, dass er den königlichen Hörigen Georg „von Pápa“ gemäß ihrem Befehl vor die Königin zitiert hat.

A pannonthalmi konvent, átírva Erzsébet királyné 1345. április 19-i parancslevelét (ld. feljebb), jelenti neki, hogy Gymolth-i Lőrinc királynői emberrel Arnold testvért küldték ki tanúbizonyosságul, akik visszatérve jelentették, hogy április 27-én (f. IV. post Georgii) a parancslevelben szereplő Beze fia: Györgyöt

felszólították az elvett jószág visszaadására, megidéztek május 8-ára (ad octavas predictas — a parancslevélben azonban quindena állt, és ennek megfelelően lejjebb és a hátlapon az octavas szót quindenas-ra javították), és felszólították az elfogott Andrásnak a királyné elé állítására is. György erre azt válaszolta, hogy a mondott három tehenet a pápai népek vették el, András ügyéről pedig a királyné előtt fog felelni (*predictas tres vaccasset [sic!] predicti Nicolai populi de Papa abstulissent, super facto vero Andree sepedicti in quindenis [octavas-ról javítva] beati Georgii martiris proxime venturis coram vestra reginali maiestate compareret rationem redditurus*).

DL 87178, eredeti, papír, hátán a konvent kerek, természetes színű zárópecsétjével, mellette még egy természetes színű záró gyűrűs pecsét maradványával.

9.

1345. május 12. Visegrád (*in oct. assensionis Domini*)

König Ludwig lässt den Konvent von Pannonhalma (Martinsberg) die Klage von Georg, dem Sohn des Hektor, untersuchen, dass ein Stück Land von Perechke an Lak und Mihály angeschlossen worden sei.

Lajos király parancsa a pannonthalmi konventnek. Hektor fia: György udvari ifjú (*Georgius filius Iktoris aule nostre iuvenis*) panaszt tett neki, miszerint amikor Lewrenthe fia: Beke Lok és Myhal birtokok határait György távollétében, aki a király szolgálatában Pozsega és Szerém megyében adószedéssel volt elfoglalva (*ipso Georgio in nostris servitiis, scilicet in exactionibus collectarum nostrarum in comitatibus de Posoga et Syrimiensi [sic! a konvent válaszában is] existente*) a királyi emberrel és a fehérvári káptalannal megjáratta, akkor a panaszos Perechke birtokából két ekényi földdarabot elcsatolt, ennek ellenszegülő szolgáját a határjárás tartamára letartóztatta és annak lovát elvette (*quandam particulam terre possessionis ipsius Georgii Perechke vocate ad duo aratra sufficientem ex precoitata [sic! a konvent válaszában is] malitia similiter reambulare et ad ipsos possiessiones Lok et Myhal aplicare voluisset, et cum quidam famulus ipsius Georgii nomine Nicolaus ipsum Beke non a reambulatione, sed a statutione ipsius particule terre in persona dicti Georgii contradicere voluisset, ipse Beke eundem Nicolaum quousque ipsam possessionem reambulasset et sibi statui fecisset, captivari et captivum detineri, ac equum suum auferri fecisset*), jóllehet, György kijelentése szerint, Perechke a két fentebbi

birtoktól jól el van határolva (*prout ipse Georgius asserit, ipsa possessio Perechke sub ambitu verarum et certarum metarum a dictis possessionibus Lok et Myhal distincta [sic!] et separata haberetur*). A király vizsgálatot rendel. Kijelölt királyi emberek: Teued-i Miklós vagy Buken fia: János (pontatlanul a következőképp: *Nicolaus de Teued vel filius Johannes filius Buken altero absente*).

DL 49903, átírta a pannonthalmi konvent 1345. május 30-án (ld. alább).

10.

1345. május 30. [Pannonthalma] (*f. II. post Corporis Christi*)

Der Konvent von Pannonthalma (Martinsberg) bestätigt die Klage von Georg, dem Sohn des Hektor, bezüglich des Anschlusses des Besitzstückes von Perechke an Lak und Mihály.

A pannonthalmi konvent átírja Lajos király 1345. május 12-i parancslevelét (ld. feljebb), és jelenti, hogy Teued-i Miklós királyi emberrel kiküldték társukat, a pap Arnold testvért, akik jelentették, hogy május 28-án (sab. post Corp. Christi) a Veszprém megyei Perechke-n vizsgálatot tartva Hektor fia: György fentebbi panaszát mindenben igazolták. A jelentés többlete a panaszhoz képest: Lok és Myhal határjárása és a két ekényi föld elcsatolása 1345. május 1-jén (in oct. Georgii proxime pret.) történt; György szolgája: Miklósnak lovát Beke még mindig magánál tartja; Perechke a szomszédok és határosok egybehangzó valómása alapján régtől fogva Hektoré, s így következőképp fiáé, Györgyé (*eadem possessio Perechke, prout ibidem inquirere potuissent, ipsius Iktoris et per consequens Georgio filio suo ab antiquo pertinere communiter affirmassent [sic!]*).

DL 49903, eredeti.

11.

1346. október 6. [Győr] (*in oct. Michaelis*)

Vor dem Raaber Kapitel verpfändet Stephan, der Sohn des Peter von Attya, Georg, dem Sohn des Hektor von Dáka, die Hälfte der Besitze Mihály und Lak für 32 Mark.

A győri káptalan előtt Athia-i Péter fia: István megjelenve bevallotta, hogy Dalka-i Hektor (*Hectoris*) fia: György mestertől felvett 32 márkát, részben dénárookban, részben — méltányos becslés alapján — 10 penzával számítva

(*partim in denariis et partim in estimatione condigna per decem pensas computando*), és ezért az ezen György mester birtokai szomszédságában lévő Michal és Lak birtokainak felét (*medietatem duarum possessionum suarum Michal et Lak vocatarum in comitatu Vesprimiensi, in vicinitate possessionum eiusdem magistri Georgii existentium*) minden haszonvételével együtt korábbi visszaváltás lehetősége nélkül 1356. október 6-áig (*usque ad octavas decime revolutionis annualis festi beati Michaelis archangeli proxime preteriti et non ante redimendas*) elzálogosította, azon kötelezettség mellett, hogy ha István vagy örökösei a mondott időpontban nem váltanak vissza Györgytől vagy örököseitől, akkor később csak a kétszereséért (*cum gravamine dupli dictarum triginta duarum marcarum*) tehessék ezt meg. Kikötetett még, hogy a birtokok mondott felét kiváltásuk idején István és örökösei senki másnak, csak Györgynek és örököseinek köthetik le, a pénzt egészében a győri káptalan előtt kell visszafizetniük, és tartoznak a győri káptalan jogait szavatolni (*et iura nostra etiam idem Stephanus vel sui heredes tenebitur vel tenebuntur expedire*).

DL 49905, eredeti, hártya, hátán természetes színű, nem záró pecsét nyomával; DL 49897, tartalmi átírás Zsigmond király 1405. július 27-i oklevelében.

12.

1346. október 22. [Budafelhévíz] (*in dominica ante Symonis et Iude apostolorum*)

Vor dem Konvent der Stephaniten zu Budafelhévíz verpfändet Stephan, der Sohn des Peter von Attya, Georg, dem Sohn des Hektor von Dáka, ein Viertel der Besitze Mihály und Lak für 16 Mark.

A [buda]felhévízi keresztes [stephanita] konvent előtt Athia-i Péter fia: István megjelenve bevallotta, hogy Dalka-i Hektor (*Ecthoris*) fia: György mestertől felvett 16 márkát széles bécsi [dénárookban], márkánként tíz penzát számítva (*in latis Wyenensibus, quamlibet marcam cum decem pensis computando*), és ezért az ezen György mester birtokai szomszédságában lévő Michal és Lak birtokai felének felét, azaz negyedét (*medietatem dimidietatis, sive quartam partem possessionum suarum Michal et Lok vocatarum in comitatu Vesprimiensi, in vicinitate possessionum eiusdem magistri Georgii existentium*) minden haszonvételével együtt korábbi visszaváltás lehetősége nélkül 1356. október 6-áig (*usque ad octavas decime revolutionis annualis festi beati Michaelis archangeli*

proxime preteriti non ante redimendas) elzálogosította, azon kötelezettség mellett, hogy ha István vagy örökösei a mondott időpontban nem váltanak vissza Györgytől vagy örököseitől, akkor később csak a kétszereséért (*cum gravamine dupli dictarum sedecim marcarum*) tehessék ezt meg. Kikötetett még, hogy a mondott felet, azaz ezen birtokok negyedét (*dictam medietatem, sive quartam partem ipsarum possessionum*) kiváltásuk idején István és örökösei senki másnak, csak Györgynek és örököseinek köthetik le, a pénzt egészében a győri káptalan előtt kell visszafizetniük, és tartoznak a győri egyház jogait szavatolni (*et iura dicte ecclesie Jawriensis idem Stephanus vel sui heredes tenebitur vel tenebuntur expedire*).

DL 49904, eredeti, hártya, hátán természetes színű, nem záró pecsét nyomával; DL 49897, tartalmi átírás Zsigmond király 1405. július 27-i oklevelében.

13.

1347. június 28. [Veszprém] (*in vigilia Petri et Pauli*)

Anlässlich der Grenzbegehung des Besitzes Dereske wird das von Osten angrenzende Königsvolk von Pápa mitsamt seinem Offizial erwähnt.

A veszprémi káptalan [Velikei Tamás fia:] László mester alnádor 1347. június 22-i (f. VI. ante nat. Ioh. Bapt.) megkeresésére (nádori ember: Zalowk-i Antal fia: Pál, káptalani kiküldött: Aykarenneki Péter pap, a káptalan káplánja) 1347. június 25-én (f. II. post nat. Ioh. Bapt.) megjárja Dereske birtok határát. A birtokot délről Hektor (*Ectoris*) fiainak Leukafulde nevű földje határolja. Dereske déli határa mentén keletre haladva elértek egy hármas összeszögellést (*tres metas angulares*), ahol a határjelek egyike északra Dereske határát jelöli, míg egy másik Dereskét délről Hektor fiaitól, egy harmadik pedig keletről a pápai királyi népektől választja el (*[quarum] una ad septemtrionem predictam possessionem Dereske, et alia ad meridiem dic[tis filiis] Ectoris, et ad orientem populis regalibus de Papa separarent*). A határjelek állításakor ellentmondó nem jelentkezett, csak a pápai királyi népek és tisztjük tiltotta el ettől a kiküldötteket addig, míg királyi parancsot nem kapnak; de azt hogy Dereske az ottani nemesek örökbirtoka, ők is megerősítették (*nullus contradictor apparuisset, sed predicti populi regales de Papa et officialis eorum ab erectione metarum a parte possessionis Papa facienda, donec mand[at]um regium reciperent, ipsos pro-*

hibuissent, tamen ipsam possessionem Dereske dictorum nobilium esse hereditariam fore asseruissent).

Átírta [Velikei Tamás fia:] László mester alnádor 1347. július 5-én (f. V. post Petri et Pauli), DL 41043. Az itt eredeti szövegben adott helyeken kissé pontatlan kiadása: AO V. 101–103.

14.

1347.

*Die Verpfändung der Hälfte einer Mühle am Flusse Tapolca an
Nikolaus von Zsemlér.*

(Reizner regesztája szerint) a Tapolcán lévő malom fele részének elzálogosítása Zsemléri Miklós részére.

Regesztája: REIZNER 1893/1997. 20.

15.

1350. május 10. [Győr] (f. II. post festum ascensionis Domini)

Die Söhne des Hektor von Dáka, Nikolaus und Georg, teilen unter sich die Familiengüter in den Dörfern Dáka, Lak und Nóráp vor dem Raaber Kapitel auf.

A győri káptalan tudatja mindenkivel, akit illet, hogy miután Dalka-i Hector fiai: Miklós és György mesterek közt az országbíró és a győri káptalan előtt a Loc / Lak és Dalka falvakban bírt részeik fölötti megosztozás kérdése miatt huzamosabb idő óta per forgott fenn, és békés egyetértésre több fogott bíró közbejöttével se tudtak jutni, akkor Kálmán győri püspök, valamint Bereck prépost, Miklós olvasókanonok, György éneklőkanonok és mondott egyházuk más tagjai, továbbá több nemes férfiú révén Isten irgalma segítségével a következő, az örökösök örökösei által megtartandó egyezsége jutottak: a mondott György mester a régi osztozáskor negyedrészen neki jutott Dalka-i birtokrészt teljes egészében Leukafeldy és Gyoldozfeuldy földekkkel, a részére eső réttel és kaszálóval, többi fivére részeinek épségben tartása mellett, minden idáig birtokolt hasznával, különösen kúriája helyével, mely neki csereképp testvérétől: Zonkur-tól jutott, apjuk kúriájának helyén felül, mely az övé volt, az ott élő jobbágyai telkeivel együtt (*totam portionem suam possessionariam pro quarta parte in antiqua divisione sibi deventam in Dalka habitam cum terris Leukafeldy et*

*Gyoldozfeuldy vocatis sibi cedentibus prato ac feneto portioni sue adiacente [sic!] salvis portionibus aliorum fratrum suorum universorum aliis usibus, quibus ipse actenus tenuit et possedit, et specialiter cum loco curie sue, qui sibi devenerat et devolutus fuerat a Zonkur, fratre suo, per formam concambii, super locum curie patris eorum, qui sua fuerat, cum mansionibus iobagionum suorum ibidem residentium), ezt mind átadta testvérenek, a mondott Miklós mesternek és örököseinek, másfelől pedig ezen Miklós mester idáig a mondott Lak-ban birtokolt teljes birtokrészét, az ott lévő jobbágytelkekkel és a királynői földön és Norap-ban lévő birtokrészével együtt (*totam portionem suam possessionariam in predicta Lak habitam quibus ipse tenuit, possedit et habuit actenus cum mansionibus iobagionum ibidem existentibus, cum portione sua in terra reginali et Norap*) testvérenek: György mesternek és ennek örököseinek adta, kivéven az erdőt, melyben részeik maradjanak meg, csakúgy mint régebben, a régi osztozkodás alkalmával. Ezen felül minden egymás közti peres okleveleiket érvénytelenítették.*

DL 108205 [1998-ban még Pastinszky Krisztina tulajdona]: eredeti, hártya, hátán a győri káptalan kb. 35 mm átmérőjű, természetes színű viaszba nyomott pecsétjével; DL 49897, tartalmi átírás Zsigmond király 1405. július 27-i oklevelében (DL 49897).

16.

1350.

Die Familie von Dáka bestreitet das Recht des Abtes von Bél auf zwei Mühlen und ein Stück Land in Hodoska, bzw. in Agyaglik.

(Reizner regesztája szerint) két malomnak s az Odocskához (ma Hódoska) tartozó földrésznek a beél-i apát által történt megszerzése, s az Agyaglikhoz tartozó ezen birtok iránt a Dalka család nevében történt ellenmondás.

Regesztája: REIZNER 1893/1997. 20.

17.

1351. május 14. [Győr] (*sab. post quind. Georgii*)

Vor dem Raaber Kapitel teilen einerseits Nikolaus, der Sohn des Sebastian, andererseits Nikolaus und seine Brüder, die Söhne des Dominikus, die alle die Enkelkinder des Laurentius sind, die Besitze Tevel und Lihért unter sich gleichmäßig auf.

A győri káptalan előtt megjelent egyfelől Sebestyén fia: Miklós, másfelől András, a maga és testvérei, Domonkos fiai: János, Dénes és István nevében is, Thevel-i nemesek, akik nagyapjukként Lőrincet jelölték meg. Ezen Miklós előadta, hogy Miklós nádor előtt jogi úton követelt Andrástól és testvéreitől egyenlő osztozást (*divisionem coaequalem*) a rokonság jogán a két Thevel és az elzálogosított Lyhirth birtokokban (*in possessionibus Thevel Thomae dicti Kali et Nicolai fratris ejusdem, et in Thevel Sebastiani, et in possessione Lyhirth in pignoratitia*), mégis, a békesség kedvéért úgy egyeztek meg, hogy mind öröklött, mind zálogbirtokaikat egyenlő arányban két részre osztják, még hozzá úgy, hogy a két Thevel fele (*medietas directa duarum possessionum Thevel*) minden haszonvételével és tartozékával, valamint Lyhirth zálogbirtok felével és a Szent András és Szent Lambert templom kegyuraságának felével (*simul cum medietate patronatus ecclesiarum sancti Andreae et sancti Lamperti*) Miklósé és utódaié legyen, mindezek másik fele pedig Lőrinc fia Domonkos fia: Andrásé és testvéreié. A felek kötelezettségvállalását a szerződés majdani esetleges visszavonása esetére a másoló nem írta le.

DL 25815, újkori egyszerű másolat.

18.

1351. május 20. Somlóvásárhely (5. die f. II. ante dies rogationum)
Der Palatin Nikolaus erlegt Georg, dem Sohn des Hektor, eine Geldstrafe auf, weil dieser gegen Ladislaus, den Richter von Tapolcafé, den er früher willkürlich gefangengenommen hatte, vor dem Palatin nicht erschien.

[Zsámboki / Gilétfi] Miklós nádor Veszprém megye nemesei részére Apácavásárhelyt (*prope Apachawasarhel*) tartott közgyűlésén László tapolcaféi bíró (*Ladizlaus villicus de Thapulchafew*) elpanaszolta, hogy Laak-i Hektor (*Ectoris*) fia: György 1350. május 18-án (f. III. post Penth., *cuius nunc adveniret revolutio annualis*) őt, anélkül, hogy erre okot adott volna, Tapolcafőn elfogta, önkényesen Ugodra vitette, ami által neki két márka kára keletkezett (*in eadem Thapulchafew culpis suis non exigentibus detinisset et detentum propria sua auctoritate ad villam Vgud addixisset [sic!], per quod factum sibi duarum marcarum dampna intulisset*). A nádor Györgyöt, mivel nem jelent meg, és nem is

küldött senkit, míg László órá várakozva a közgyűlésen a törvényes napokat kitöltötte, bírságban marasztalja el, hacsak okát nem adja távolmaradásának.

DL 41157, eredeti, papír, hátán teljesen lekopott, kb. 28 mm átmérőjű kerek zárópecsét nyomával.

19.

1351. május 21. Somlóvásárhely (6. die f. II. ante dies rogationum)

Der Palatin Nikolaus erlegt Georg, dem Sohn des Hektor, eine Geldstrafe, weil dieser gegen Benedikt Himfi, dessen Richter von Tapolcafé er früher willkürlich gefangengenommen hatte, vor dem Palatin nicht erschien.

[Zsámboki / Gilétfi] Miklós nádor Veszprém megye nemesei részére Apácavásárhelyt (*prope villam Apachavasarhel*) tartott közgyűlésén Himfi Benedek mester (*magister Benedictus filius Pauli filii Hem*) elpanaszolta, hogy Hektor (*Ectoris*) fia: György 1350. május 18-án (f. III. post Penth., *cuius nunc adveniret revolutio annualis*) az ő Tapolcafé nevű birtokára törve falubíráját, Lászlót elfogta, nyakánál megkötözve Ugod faluba, a megyei vásárra hurcolta, aminek során Benedek 20 márka kárt szenvedett (*ad suam possessionem nomine Tapochafeu potentialiter veniendo villicum suum nomine Ladislaum recaptivasset recaptivatumque per collum ligando ad villam Vgud in forum provincie adduxisset in quo viginti marcarum dampna habuisset*). A nádor Györgyöt, mivel nem jelent meg, és nem is küldött senkit, míg Benedek órá várakozva a közgyűlésen a törvényes napokat kitöltötte, bírságban marasztalja el, hacsak okát nem adja távolmaradásának.

DL 41159, eredeti, papír, kb. 28 mm átmérőjű természetes színű zárópecsét maradványaival.

20.

1351. május 21. Somlóvásárhely (6. die f. II. ante dies rogationum)

In der palatinalen Generalversammlung des Komitats Veszprim sind Beke, Sohn des Leurenthe, und Stephan, Sohn des Peter von Attya, Assessoren; ferner wird hier ein königlicher Höriger von Papa, namens Stephan, Sohn des Beze, proskribiert.

[Zsámboki / Gilétfi] Miklós nádor Veszprém megyében a gonosztevők kiirtására Apácavásárhelyt (*prope villam Apachawasarhel*) tartott közgyűlésén a 12

ülnök közé választotta a megye nemessége Lórente fia: Bekét (*Beke filium Leurenthe*, 1. helyen említve) és Attyai Péter fia: Istvánt (*Stephanum filium Petri de Athya*, 10. helyen említve). A levelesített gonosztevők között szerepel Beze fia: István, királyi jobbbágy Pápáról, Leurenthe-i Akus fiainak: Mártonnak és Miklósnak való menedékadásért (... *Martinum et Nicolaum filios Akus de Leurenthe, Stephanum filium Beze, iobagionem domini regis in Papa residentem, pro hospite eorundem Martini et Nicolai filiorum Akus*).

DL 41160, eredeti, papír, hátán hat teljesen lekopott, nem záró pecsét nyomával.

21.

1355. november 12. [Veszprém] (*f. V. post Martini*)

Vor dem Veszprimer Kapitel geben Michael und Sebastian, die Söhne des Johannes, des Sohns des Dionysius von Füzes, ihrer verheirateten Schwester, Margarete, das Land Hysay, das ihr verstorbenen Vater selber, von der älteren Königin erworben, ihr geben wollte.

A veszprémi káptalan előtt megjelenve Fyzes-i Dénes fia János fiai: Mihály és Sebestyén azt a Hysay nevű Veszprém megyei földet, amelyet még apjuk nyert szolgálataiért idősebb Erzsébet királynétól elmondásuk szerint örökbirtokul, és amelyet apjuk lányának: Margit asszonynak, Mihály fia: Miklós feleségének, az ő nővérüknek ígért (*confessi extiterunt, quod ydem [sic!] Iohannes, pater ipsorum, eo vivente quandam terram Hysay vocatam in comitatu Wesprimiensi existentem, quam excellentissima principissa, domina Elisabet, regina Hungarie maior, pro suorum servitiorum meritis eidem Iohanni, patri ipsorum donaverat, ut dicebant, perpetuo possidendam, cum utilitatibus ad eandem pertinentibus universis, domine Margarete, filie ipsius Iohannis, consorti videlicet Nicolai filii Michaelis, sorori ipsorum Michaelis et Sebastiani uterine, prius dare promississet*), de amelyet halála miatt ígérete szerint nem tudott neki adni, azt ők ezért ezen Margit asszonynak, és általa sógoruknak: Mihálynak adják örökbirtokul minden haszonvételével, telkekkel tudniillik, szántóföldekkel és mezőkkel, malomhelyekkel, rétekkel, vizekkel és minden tartozékával, ahogy azt apja a királynőtől nyerte (*ideo ipsi eidem domine Margarete, sorori ipsorum, et per eam prefato Nicolao, genero eorum, eandem terram cum omnibus suis utilitatibus, sessionibus videlicet, terris arabilibus et campestribus, locis molen-dinorum, pratis, aquis et aliis pertinentiis universis ad eandem [sic!] sub eis-*

dem metis et terminis, quibus per eandem dominam reginam prefato Iohanni, patri suo donata extiterat, in filios filiorum suorum et heredum per heredes dedissent, donassent et contulissent, ymmo contulerunt coram nobis iure perpetuo et irrevocabiliter possidendam, tenendam et habendam).

DL 100064, eredeti, hártya, hátán természetes színű kerek pecsét.

22.

1355. november 3. Visegrád (3. die omn. Sanctorum)

König Ludwig lässt das Veszprimer Kapitel die Klage von Georg, dem Sohn des Hektor, gegen Stephan, den Sohn des Peter von Attya, wonach letzterer Georg sechs Ochsen und zwei Pferde beraubt hätte, untersuchen.

Lajos király parancsa a veszprémi káptalannak. Hektor fia: György, királynéi udvari ifjú (*Georgius filius Ectoris, aule reginalis excellentie iuvenis*) panaszára, miszerint Attya-i Péter fia: István 1355. október 9-én (f. VI. ante Galli nunc pret.) ezen Attya nevű birtokáról fegyveresen a panasztevő Perechke birtokára rontott és hat ökrét valamint két lovát hatalmaskodva elrabolta és a mondott Attya-ra hurcolta (*de eadem possessione sua Attya vocata egregiando et ad possessionem suam Perechke nuncupatam manibus potentiariis veniendo sex boves et duos equos suos potentialiter abstulisset et in dictam possessionem suam Attya vocatam abduxisset*), vizsgálatot és jelentést rendel. Kijelölt királyi emberek: Bechey-i Péter fia: Máté vagy Solomon-i Kelemen fia: Domonkos vagy Kovachy-i Buken fia: János.

DL 49955, másolat, átírva a veszprémi káptalan 1355. november 18-i oklevelében (ld. alább). Az eredeti Lajos király gyűrűspecstjével volt megerősítve (*litteras vestras anuleo sigillo consignatas* írja a veszprémi káptalan).

23.

1355. november 18. [Veszprém] (f. IV. post Martini)

Das Veszprimer Kapitel bestätigt die Klage von Georg, dem Sohn des Hektor, gegen Stephan, den Sohn des Peter von Attya bezüglich des Raubes von sechs Ochsen und zwei Pferden.

A veszprémi káptalan átírva Lajos király 1355. november 3-i parancslevelét (ld. feljebb) jelenti neki, hogy [Bechey-i] Péter fia: Máté királyi emberrel tanú-

bizonyosságul kanonoktársukat: György mestert küldték ki, akik egybehangzóan jelentették, hogy 1355. november 16-án (f. II. post Martini nunc pret.) Perechken és a szomszédos területeken (*in comitatu Wesprimiensi in villis seu possessionibus vicinariis et conprovincialibus possessionis eiusdem Georgii filii Ectoris Perechke vocate girando et circueundo*) vizsgálatot tartva a panaszt igaznak találták (*huiusmodi de premissis scivissent veritatem, quod prefatus Stephanus filius Petri de Attya in predicta feria sexta proxima ante festum beati Galli confessoris nunc preteritum de possessione sua Attya vocata predicta egrediens ad possessionem ipsius Georgii Perechke nominatam manibus potentiariis veniendo sex boves et duos equos prefati Georgii auctoritate propria abstulisset, quosquidem boves et duos equos in eandem possessionem suam Attya potenti-aliter abduxisset*).

DL 49955, eredeti, papír, hátán természetes színű kerek zárópecséttel.

24.

1356. április 3. Vasvár (7. die f. II. post Oculi)

*Georg, Sohn des Hektor nimmt Teil an dem Gerichtsstuhl des Komitats
Eisenburg.*

[Árokközi] Ehellős (*Ellei*) fia: Miklós mester, [Lackfi] András bán, királynéi tárnokmester, vasi és soproni ispán vasi alispánja és a szolgabírák tudtul adják, ítélszékük előtt megjelent Kald-i Siegfried (*Sefredy*) fia: Miklós, magával hozva az általa megölt Kald-i Miklós fia: Imrét, előadva, hogy ezen Imre már többször hatalmaskodott rovására, majd 1356. március 27-én (die dominica, qua cantatur officium Oculi) házára tört, meg akarta ölni, majd amikor ez nem sikerült, vejét / sógorát (*generum dicti Nicolai*), Vossan-i Isaak fia: Jakabot életveszélyesen megsebesítette, aki azóta is életveszélyes állapotban van. Miután Miklós vádjára Imre nevében senki sem válaszolt, az alispán és a szolgabírák megkérdezték a megye nemességét, és különösen Gyula testvérét (*fratrem Iula*): Miklóst, Zala megyei alispánt, István fiát: Istvánt és Péter fiát: Mihályt, Zala megyei szolgabírákat, valamint Hektor fia: György mestert Veszprém megyéből (*et magistrum Georgium filium Hector de comitatu Vesprimiensi*), akik történetesen jelen voltak az ítélezésnél (*quos tunc nostro iudicio presentes fore contingerat [sic!]*), hogy miféle ember volt Imre, illetve halmozott-e magára valamiféle közbüntényes gyalázatot (*qualis dictus Emericus in vita sua fuerit*,

seu utrum aliquam diffamiam notam in facto publici criminis incurrerit). A megkérdezettek közös válasza (*communiter respondentes*) szerint a mondott Imre tudomásuk, lelkiismeretük és Isten és a Szentkorona iránti hűségük szerint (*ad scitum eorum, conscientiam et fidelitatem Deo et Sancte Chorone debitam*) levelesített gonosztevő volt (*proscriptus publicus extitisset nunc existeret [sic!]*). Az ítélezők így Miklóst hét magához hasonló emberrel együtt leteendő esküre kötelezték, majd miután azt hetedmagával letette, elrendelték Imrének, mint levelesített gonosztevőnek, bitó alá vettetését (*supptus patibulum proiciatur*).

DL 100066, eredeti, hártya, hátán kerek pecsét nyomával.

25.

1357. augusztus 2. [Veszprém] (*2. die mensis Augusti*)

Das Veszprimer Kapitel transkribiert Georg von Lak, dem Sohn von Hektor, der der Sohn des Johannes war, seine eigene Urkunde über den Kauf des Besitzes Perekke aus dem Jahre 1310.

A veszprémi káptalan Lack-i János fia Hektor (*Ectoris*) fia: György mester kérésére átírja György mester által bemutatott saját 1310. július 25-i oklevelét Perekke birtok öt márkáért történt megvételéről.

DL 49909, eredeti, hártya, vörös-zöld sodraton függő kerek pecsét.

26.

1357. augusztus 10. Somlóvásárhely (in Apachasumlya) (*f. V. post Dominicì*)

Stephan, der Sohn des Peter von Attya, verbietet in der Gegenwart des Mannes des Komitats Veszprim Georg, dem Sohn des Hektor von Lak, die Nutzung von Perekke und seinen anderen Besitzen.

[Miskei] Antal veszprémi alispán és a szolgabírák tanúsítják, hogy Atya-i Péter fia: István kérésére kiküldték emberüket, András fia: Istvánt, a veszprémi vár jobbágyát (*hominem nostrum, Stephanum filium Andree iobagionem castrì Wesprimiensis*) Máté kovácsi nemessel, királyi emberrel és békebíróval (*mediante probò viro Mathe homine reg[io n]obile de Kuuach*) 1357. július 26-án (*f. IV. ante ad vincula Petri*) eltiltás lebonyolítására, akik visszatérve egybehangozóan jelentették, hogy ezen [Péter fia:] István eltiltotta Perekke birtoka fele

haszonvételeinek szedésétől (*quod idem Stephanus predictus prohibuisset ab usus, fructus et quarumlibet utilitatum receptione de medietate possessionis sue Perechke vocata* [sic!]), illetve egyéb birtokainak használatától (*ac de utilitate receptionis* [sic!] *aliarum possessionum suarum Gyrus, Ketfele* [két fele?] *et Var uta usque ad Kubulkut et de W[...]zek wocatarum, que sunt in meta possessionis sue Michal vocata* [sic!] [es] *se dixisset in comitatu Wesprimiensi habitas*), amely birtokokban hatvan hold gabonával, kenderrel és egyébvel bevetett földje van, ezeknek elvitelétől tehát szintén eltiltotta Lak-i Hektor fia: Györgyöt és a hozzá tartozókat, pereik végeztéig (*in quibus possessionibus idem Stephanus predictus sexaginta iugera terras annonas* [sic!] *seminat simul cum canapiis et aliis in vicem dixisset easdem de assportatione* [sic!] *Georgium filium Ectoriis* [sic!] *de Lak usque finalem causarum suarum eundem Georgium et ad eos pertinentes prohibuisset et interdixisset*).

DL 49912, eredeti. Utolsó harmadában leszakadt, a szakadás mellett elmosódott papíroklevél, reszkető kezű, pacás írással, pongyola fogalmazással. A hátlapon ugyanezen kéztől például a következő tökéletlen kivonat: *Pro magistro Georgio filio Ectoris de Lak contra Stephanum filium Petri de Atya prohibitionalis* [sic!] *super utilitatis receptione universarum possessionum ipsius Stephani scilicet usque metam possessionis Beche vocata* [sic!] *et aliarum possessionum interius insertis* [sic!]. Hátán három kerek, természetes színű zárópecséttel.

27.

1357. augusztus 25. [Veszprém] (*f. VI. post Bartholomei*)

Vor dem Veszprimer Kapitel kommen einerseits Georg, der Sohn des Hektor von Lak, andererseits Demetrius und Valentin, die Söhne des Elias bezüglich des Besitzes Perechke überein.

A veszprémi káptalan előtt megjelentek egyfelől Lak-i Hektor (*Hectoris*) fia: György mester nevében a győri káptalan ügyvédvalló levelével *famulus*-a, Noztop-i Benedek fia: Péter, másfelől pedig Sánta Illés (*Elye Claudi*) fiai: Demeter és Bálint, apjuk és édestestvéreik terhét is magukra vállalva, ha azok nem akarnák magukat az egyezséghez tartani, és Péter ura nevében úgy nyilatkozott, hogy az, elismerve, hogy Illés és fiai a Veszprém megyei Perichke birtokban örökjogot (*ius ... hereditarium*) bírnak, amely birtokban még apja, Hektor hajdan részeket (*quasdam particulas*) vásárolt, amely részek most, a testvéreivel való osztozás során (*nunc in sorte divisionis cum fratribus suis prehabite*) Györgynek jutottak, ezért György Illést és fiait a birtokba beengedte (*reduxiset*) úgy, hogy mivel most Athya-i Péter fia: István ezen Perichke birtok miatt

pert indított György ellen, a per végeztéig György Illésnek és fiainak, hogy ne kelljen koldusok módjára kóborolniuk a világban (*ne more mendicantium per diversas divagarentur partes mundi climatum*) egy alkalmas telket adott elégséges szántóföldekkel és egyéb haszonvételekkel (*unam sessionem ... dedisset cum terris arabilibus et aliis utilitatibus pro eadem sessione sufficientibus congruentem*), a per végeztével pedig, miután György a birtokban jogát isteni segítséggel megvédte (*ipso magistro Georgio ius suum in eadem Perichke habitum divino adiutorio defendente*), György és az Illésfiak egyaránt négy-négy nemes férfiút jelölnek majd ki, akik összejőve meghatározzák, mekkora hányad illeti meg az Illésfiakat a birtokból, és ezt a hányadot György oda is fogja adni, azon feltétellel, hogy a jelen per egész folyama alatt az Illésfiak Györgyöt tartoznak támogatni, jelesen a birtokról bírt minden oklevelükkel (*in totius litis processibus dicte possessionis Perichke peragendis usque ad discussionem finalem cum eodem magistro Georgio laborare, instrumentisque ipsorum, quecunque super eadem possessione Perichke haberent confecta et emanata, ipsum adiuvere semper in cuiuscunque iudicis regni presentia exhibendis necessario tenerentur*). Másfelől az Illésfiak is elfogadták az egyezséget, a per folyamára minden a birtokban bírt jogukat György kezébe téve le (*totum ius, quod in dicta possessione Perichke haberent vel se sperarent habituros, in manus eiusdem magistri Georgii assignarunt*), a per végeztével pedig a fogott bírák ítéletét fogadva el. A felek kötelezték magukat, hogy a fogott bírák ítéletét el nem fogadó fél hatalombaj elbukásában marasztaltasson el (*tamquam in succubitu duelli potentialis contra aliam partem convicta haberetur*).

DL 49910, eredeti. A 49910/1-es példány hártya, hátán kerek pecséttel, a 49910/2-es papír, hátán ugyanazon pecsét, nem zárólag.

28.

1357. augusztus 31. [Győr] (*4. die f. II. post Bartholomei*)

Das Raaber Kapitel meldet dem König, dass Georg, der Sohn des Hektor von Lak, das Dorf Perechke, seitdem sein Vater es gekauft hat, in Frieden besitzt, und Stephan, der Sohn des Peter von Attya, der Meinung der Nachbarn nach, dort nichts zu suchen hat.

A győri káptalan jelenti Lajos királynak, hogy megkapván Lak-i Hektor (*Ectoris*) fia: György mester javára Szent Mihály nyolcadára szóló idézést, tu-

dományvételt és eltiltást elrendelő oklevelét, a tudományvétel foganatosítására kiküldte Salamon-i Kelemen fia: Domonkos királyi emberrel Domonkos karpapot (*clericum chori*), akik visszatérve egybehangzóan vallották, hogy 1357. augusztus 28-án (f. II. post Bartholomei prox. pret.) Veszprém megyében Perechke falu szomszédságában (*in villis seu possessionibus vicinariis ville Perechke*) nyomozva azt tudták meg, hogy az idő óta, hogy Hektor mester Perechke birtokot pénzen megvette (*magister Ector ab eo tempore, quo dictam possessionem Perechke emptionis pretio comparasset*), ő és fiai, különösen György mester, akire a testvéreivel való osztálytétel során (*in sorte divisionis*) ezen birtok jutott, ezt mindig békében, pereskedés nélkül bírták, Athya-i Péter fia: István pedig emberemlékezet szerint ebben semmi joggal sem bír (*semper pacifico et sine motu litigionario eandem possedissent, et quod Stephanus filius Petri de Athya ad recordationem hominum nullum ius habuisset in eadem*). Megtudták ezenfelül azt is, hogy Péter fia István ezen Perechke falu határában, György szerint a birtok határain belül, kúriát és épületeket épített, a köztük folyó per és eltiltás ellenére (*Scivissent insuper, quod idem Stephanus filius Petri curiam et edificia in eadem, in fine eiusdem ville Perechke, que idem magister Georgius infra metas eiusdem possessionis asseruisset, construxisse [sic!] lite pendente inter eos et contra prohibitionem, ut scivissent, ipsa curia cum suis edificiis in ibidem constructa extitissent*). Amikor a királyi ember a káptalan tanúbizonyságával odament ezen kúriához, ott egy magát Chegle-i Miklós fia: Lászlónak nevező egyént találtak (*Ladislaum filium Nicolai de Chegle, sicut se nominasset, in eadem curia reperissent residentem*), aki kérdésükre azt válaszolta, hogy most lesz harmadik hónapja, hogy ez a kúria áll, és elmondta azt is, hogy nem ezen György határos Istvánnal Perechke birtokhatáraiban, hanem egy bizonyos Sánta Illés, aki hajdan ezen Perechkeben volt nemes, és akinek most fiaival együtt kellene ebben jogot bírnia, ő az igazi határosa Istvánnak (*tertius mensis nunc instaret, ex quo curia et edificia predicta parata ibidem existerent, dixisset etiam idem Ladislaus, quod ipse magister Georgius non esset commetaneus ipsius Stephani filii Petri in possessionaria metarum dicte possessionis Perechke atinentia [sic!], sed Elyas quidam Claudus, qui olym nobilis fuisset in eadem Perechke, et nunc cum filiis suis ius habere deberet in eadem, commetaneus eiusdem Stephani haberetur*).

DL 49911, eredeti, papír, hátán kerek, természetes színű zárópecsét.

29.

1357. szeptember 1. [Pannonhalma] (f. VI. in die beati Egidii abbatis)
Der Konvent von Pannonhalma (Martinsberg) meldet dem König, dass Peter, der Sohn des Hektor, so ausgesagt hat, dass er einem Hörigen von Georg, von dem Sohn des Hektor, den Bau eines Ofens in Lak wegen Brandgefahr nicht erlaube.

A pannonhalmi konvent jelenti Lajos királynak, hogy Hektor⁷ fia: György mester javára kiadott, gyűrűspecséttel megerősített, 1357. július 29-étől kezdődően október 6-áig elintézendő idézést, vizsgálatot és eltiltást elrendelő oklevélét megkapván (*litteris vestre celsitudinis anulari sigillo vestro communis pro magistro Georgio filio Etkoris a quarta die festi beate Anne proxime preteriti incipiens usque ad otkavas festi beati Michaelis archangeli proxime nunc venturas ad cytationes, inquisitiones et prohibitiones faciendas datis honore receptis*) Beche-i Mátyus (*cum Mathius de Beche*) királyi emberrel kiküldték maguk közül Balázs testvér papot az alább részletezendő tudományvétel megejtésére, akik visszatérve egybehangzóan jelentették, hogy augusztus 30-án (f. IV. post Bartholomei prox. pret.) Veszprém megyében azután nyomozni akarván, hogy miért nem engedi Hektor fia: Péter, hogy Hektor fia: György mester egyik jobbágya az osztálytétel során ennek jutott Lak birtokon házában kemencét építsen, és miért foglalja el György mester egy darab földjét ezen jobbágy kúriája körül (*de eo, quare Petrus filius Etkoris caminum in domo cuiusdam iobagionis magistri Georgii filii Etkoris iam nominati in possessione Lac in divisione sibi devota edificare et quandam particulam terre eiusdem magistri Georgii circa curiam eiusdem iobagionis sui non permitteret, inquirere voluissent*), Pétert személyesen elérték, és az azt mondta, hogy a földdarabot nem a maga részére foglalta el és vissza is adta, de a mondott kemencét, tűzvészről tartva, semmiképp sem engedi megépíteni (*ipsum Petrum personaliter inventum requisitum habuissent de premissis, qui respondisset, quod ipsam particulam terre remisisset, nec etiam occupatam pro se asseruisset, sed predictum caminum nullo modo edificare permitteret, dicens, quod ipsum caminum propter timorem incendii edificare non permitteret aliquo modo*).

DL 49709, eredeti, kétszer hajtott, a második hajtás mentén megcsönkült és ott, valamint az oklevél elején elmosódott papír, csak ibolyántúli fény mellett olvasható. Kívül: *Pro magistro*

⁷ Következésképpen *Etkoris*-nak írva, de lehet, hogy nem hangátvetésről, hanem csak a *ct* betűkapcsolat furcsa írásáról van szó, vö. az *octavas* szóval.

Georgio filio Etkoris contra Petrum filium eiusdem Ectoris ad otstavas festi beati Michaelis are-
~~*hangeli*~~ [kihúзва] *inquisitoria*. Hátán a konvent 60 mm átmérőjű, természetes színű, kerek záró-
pecsétjének csekély maradványaival.

30.

1358. március 22. Somlóvásárhely (*f. V. ante dominicam Ramis*)

*Der Komitat Veszprim bezeugt, dass Stephan, der Sohn des Peter von Attya,
den zum Besitz Perechke gehörenden Wald von Georg, dem Sohn des Hektor
von Lak, ausschneiden ließ.*

Beke fia: István mester, alispán, és a Veszprém megyei szolgabírák tudtul adják, hogy Lak-i Hektor (*Ectoris*) fia: György mester kérésére kiküldték emberüket, István várjobbágyot Domonkos fia: János Alasun-i nemessel, fogott bíróval és királyi emberrel (*hominem nostrum, Stephanum iobagionem castris, mediante probo viro Iohanne filio Dominici, nobile de Alasun, homine regio*) 1358. március 16-án (f. VI. post dom. Letare) tudományvétel lebonyolítására, akik visszatérve egybehangzóan jelentették, hogy Agya-i [!] Péter fia: István 1358. március 7-én és 8-án ezen György Perekke birtokának erdejét a köztük fennforgó per és kölcsönös eltiltások ellenére kivágatta (*Stephanus filius Petri de Agya [sic!] feriis quarta et quinta ante dominicam Letare silvam possessionis ipsius magistri Georgi [sic!] Perekke vocata [sic!] decidi et mactari fecisset inter eos lite habente, super quam possessionem alter alterum ipsorum usque diffinitionem causarum suarum pmissa possessionis in primitis prohibuissent, quamquidem silvam decidatam [sic!] oculis vidisse [sic!] et locum desionis [sic!] nobis asserentes*).

DL 49913, eredeti, papír, hátán három kerek, természetes színű zárópecsét nyomával.

31.

1358. május 3. [Veszprém] (*in inventionis crucis*)

Das Veszprimer Kapitel begehrt die von Demetrius, dem Sohn des Elias und dem Enkelkind des Laurentius, angegebenen Grenzen des Besitzes Perekke, und notiert die Kontradiktionen Stephans, des Sohnes des Peter von Attya.

A veszprémi káptalan jelenti Lajos királynak, hogy Szécsi Miklós országbírónak a Lőrinc fia Illés (*Elye*) fia: Demeter felperes és Agya-i [sic!] Péter fia:

István alperes közti perben Demeternek kiadott, De[brói] Miklós alországbíró pecsétjével ellátott oklevelét megkapták, és Salamon-i Kelemen fia: Domonkos királyi emberrel kiküldték kanonoktársuk, Sebestyén úr, zalai főesperes unokaöccsét: István mestert, akik visszatérével a királyi ember előadta, hogy 1358. május 1-én (in dictis octavis Georgii) Perecke birtok szomszédait összehíva, megkérdezte a mondott Demetert, mely birtokrészt kívánja Istvántól visszaszerezni. A Demeter által az ő Perecke birtokához tartozóként kimutatott határokkal nem értett egyet Beche-i Máté sem, aki ezek közül egyeseket az ő Beche birtokához tartozónak, illetve István sem, aki egyeseket az ő Lack illetve Myhal birtokához tartozónak, illetve Myhal birtokát Beche birtoktól elválasztónak mondott. A vitatott terület két márkára becsültetett. Istvánt nem idézték meg, mert 1358. május 15-én (in quind. oct. Georgii prox. pret.) ügyis számot kell adnia ellentmondásáról.

DL 41340, eredeti, szakadozott papír, hátán természetes színű, kerek zárópecséttel.

32.

1359. január 24. Visegrád (12. die oct. epiphaniarum)

König Ludwig bezeugt, dass Georg, der Sohn des Hektor von Lak eine ihm von dem Hofrichter in dem Prozess gegen Stephan, den Sohn des Peter von Attya auferlegte Geldstrafe von drei Mark bezahlt hat.

Lajos király bizonyítja, hogy Laak-i Hektor (*Ectoris*) fia: György, akinek Szécsi Miklós néhai országbíró oklevele értelmében 1359. vízkereszt nyolcadán (január 13., in oct. epiph.) az országbíró előtt Atya-i / Athya-i Péter fia: István felperes ellen meg kellett jelennie, hogy Perechke birtok tárgyában okleveleit bemutassa és azt a három márka bírságot, amelyben még korábban az országbíró elmarasztalta, kétharmad részben az országbírónak, egyharmad részben pedig perbeli ellenfelének megfizesse, a mondott nyolcadon, mivel Szécsi Miklóst közben a király dalmát–horvát bánná tette és az országbírói szék üresedésben volt, a király színe elé járulván (*personaliter ad ipsius domini nostri regis accedendo presentiam*) a három márka bírságot a királynak és a szintén jelenlévő Istvánnak (*similiter personaliter astanti*) megfizette.

DL 49920 és 49921: tartalmi átírások [Csák nembéli] Ugrin fia: Miklós országbíró 1359. augusztus 20-i és augusztus 25-i okleveleiben (ld. alább).

33.

1359. január 28. [Győr] (*f. II. post conversionis Pauli*)

*Vor dem Raaber Kapitel verpfändet Peter, der Sohn des Chenyk von Ugod,
Georg, dem Sohn des Hektor von Lak, den Besitz Igar für 270 Gulden.*

A győri káptalan bizonyítja, hogy Wgud-i néhai Chenyk mester fia: Péter mester bevallotta, hogy Veszprém megyei, a Thapolcha folyó melletti Igar birtokát minden haszonvételével és tartozékával, valamint a Tapulcha folyón két, Kÿsmalom és Zygemalom nevű malommal, valamint e malmok molnárainak két félkúriájával (*et duabus curiis mediis molendinatorum eorundem molendinorum*), kivéve azon adományt, amelyet Hennyk familiárisának tett, és egyéb malmait (*et semotis aliis molendinis*) elzálogosította Lak-i Hektor (*Hectoris*) fia: György mesternek visszaváltásig 270 forintért (*pro ducentis et septuaginta florenis bonis [sic!] pondus habentibus tamdiu quousque pro dictis ducentis et septuaginta florenis in specie et non cum Vyenensibus nec aliis denariis*), azon feltétellel, hogy ha vissza tudná váltani, György a mondott két malmot és két fél kúriát a következő Szent András-napig (1359. november 30.) saját hasznára tarthassa meg, ezen ünnep elmúltával pedig az összeg visszafizetéséig.

DL 49897, tartalmi átirás Zsigmond király 1405. július 27-i oklevelében. Pontatlan kiadása: AO VII. 566–567.

34.

1359. március 28. Visegrád (*f. V. ante dom. Letare*)

*Vor Wilhelm [von Bergzabern], dem Gespan der königlichen Kapelle, gleichen
sich Demetrius, der Sohn des Elias von Perekke, und Stephan, der Sohn des
Peter von Attya, bezüglich des Besitzes Perekke aus.*

[Bergzaberni] Vilmos egri prépost, királyi kápolnaispán bizonyítja, hogy megjelent előtte egyfelől Perekke-i Illés (*Elye*) fia: Demeter személyesen, másfelől Athya-i Péter fia: István nevében Konth Miklós nádor ügyvédvalló levelével Lóránt (*Lorandi*) fia: Lőrinc, és a Demeter által István ellen indított perben kiegyeztek oly módon, hogy István Lak-i Hektor (*Ectoris*) fia: György elleni perének végeztével, a döntés 15. napján a felek a mondott Perekke birtokra nyolc fogott bírót vezetnek a veszprémi káptalan tanúbizonyosága jelenlétében, amely káptalant ennek kiküldésére a kápolnaispán egyszersmind felkéri, és ott ezen

bírák ítéletének megfelelően István az ő Lak birtokától elhatárolt Perechke-t Demeternek átadja (*idem Stephanus per metas rectas a parte possessionis sue Lak vocate distinguendo ipsam possessionem Perechke eidem Demetrio remittere pacifice deberet et teneretur*). Az egyezségnek nem álló fél húsz márkában marasztaltassék el (*in viginti marcis preter iudicis portionem ante litis ingressum persolvendis convinceretur ipso facto*), és összes eddigi egymás elleni okleveleiket érvénytelennek nyilvánították.

DL 41389, eredeti, papír, hátán 54 mm átmérőjű, kerek, természetes színű, meglehetősen ép zárópecsét.

35.

1359. április 15. [Veszprém] (*f. II. post dom. Ramispalmarum*)

Das Veszprimer Kapitel transkribiert Georg, dem Sohn des Hektor von Lak, seine eigene Urkunde über den Kauf des Fünftels des Landes Perechke aus dem Jahre 1311.

A veszprémi káptalan Lak-i Hektor (*Hectoris*) fia: György mester kérésére nyílt oklevélben, nagyobb pecsétje alatt átírja saját zárt, kisebb pecsétjével megerősített 1311. február 27-i oklevelét arról, hogy Perichke-i Garmanus fia: Gál a Coachy-i János comes által képviselt Hektor comesnek, hölgyközi várnagynak, Perichke ötödrészét kitevő ottani földjét négy márka bécsi dénárért eladta. A káptalan a királyi adománylevelek mintájára a későbbi függőpecsétes megerősítést ígéri (*dum autem presentes nobis fuerint reportate, in formam privilegii redigi faciemus*).

DL 49915, átírás a veszprémi káptalan 1359. július 22-i oklevelében (ld. alább).

36.

1359. április 15. [Veszprém] (*f. II. post dom. Ramispalmarum*)

Das Veszprimer Kapitel transkribiert Georg, dem Sohn des Hektor von Lak, seine eigene Urkunde über die Teilung unter den Söhnen von Hektor.

A veszprémi káptalan Lak-i Hektor (*Hectoris*) fia: György mester kérésére nagyobb pecsétje alatt átírja saját nyílt, kisebb pecsétjével megerősített 1329. március 8-i oklevelét a Hektor (*Hectoris*) comes fiai: Zunkur mester, Miklós, Péter és György között királyi békéltetőlevél alapján tett osztályról. A káptalan a

királyi adománylevelek mintájára a későbbi függőpecsétes megerősítést ígéri (*presentes autem quandocunque nobis fuerint reportate, in privilegium redigi faciemus*).

DL 49914, eredeti, hártya, hátán kerek, természetes színű pecsét nyomával.

37.

1359. április 16. Veszprém (*f. III. post dom. Ramispalmarum*)

Der Veszprimer Bischof Ladislaus bestätigt Georg, dem Sohn des Hektor, die von seinem Vorgänger, Bischof Stephan im Jahre 1314 erteilte Genehmigung über den Bau einer hölzernen Kapelle im Dorf Perekke.

László veszprémi püspök, királynéi kancellár Hektor (*Ectoris*) fia: György kérésére átírja és megerősíti az István veszprémi püspök által apjának, Hektornak 1314. november 17-én adott engedélyt arról, hogy Perekke falujában fakápolnát építtessen (*in villa sua Perekke vocata capellam ligneam pro celebrandis et audiendis divinis ex sua licentia libere possit facere edificari*).

DL 49923, eredeti, hártya, hátán monoru alakú természetes színű pecséttel.

38.

1359. július 22. [Veszprém] (*in festo Marie Magdalene, XI. Kalendas Augusti*)

Das Veszprimer Kapitel transkribiert Georg, dem Sohn des Hektor von Lak, seine eigene Urkunde vom 15. April 1359.

A veszprémi káptalan Lak-i Hektor (*Hectoris*) fia: György mester kérésére függőpecsétje alatt átírja saját 1359. április 15-i oklevelét (ld. feljebb).

DL 49915, eredeti, hártya, megfakult vörös-zöld sodraton függő kerek, természetes színű pecsét.

39.

1359. augusztus 20. Visegrád (*20. die oct. Iacobi*)

Der Hofrichter fällt sein Urteil zwischen Stephan, dem Sohn des Peter von Attya, und Georg, dem Sohn des Hektor von Lak, im Prozess über den Besitz Perekke; die beiden Parteien gleichen sich danach aus.

[Csák nembéli] Ugrin fia: Miklós országbíró ítéletlevele. Miután Atya-i Péter fia: István mester Laak-i Hektor (*Ectoris*) fia: György mestert Veszprém megye elé perbe idézte, a per az ispán és a szolgabírák oklevele alapján 1357. március 1-jére (ad oct. diei cynerum) Szécsi Miklós akkori országbíró elé került, majd különböző halasztások után 1357. október 6-ára (ad oct. Mych. in predicto anno) halasztatott. Ezen az oktáván aztán István előadta, hogy György az ő két öröklött birtoka, Laak és Myhal között egy Perechke nevű birtokot birtokol, amelynek azonban megvásárlása és zálogba vétele a tőszomszédság okán inkább őt illetné (*ipse magister Georgius quandam possessionem Perechke vocatam inter duas possessiones suas hereditarias Laak et Myhal vocatas teneret atque possideret, que tamen possessio Perechke vocata sibi magis ratione contiguae vicinitatis, quam ipsi magistro Georgio ad emendum et pro pignore recipiendum attineret*), és Györgytől a birtoklás jogcímét (*rationem detentionis*) kívánta meg tudni. György oklevelei bemutatására újabb időpontot kért és 1358. január 8-át (in oct. diei strennarum tunc venturis) kapta meg. Innen több halasztás révén a per 1358. november 8-ára (ad oct. omn. SS) halasztatott, amikor is azonban István felszólítására György nevében Miklós fia: János (ügyvédvalló levél: a győri káptalantól) csak a veszprémi káptalan egy 1310-es nyílt oklevelét mutatta be az országbírónak, de előadta, hogy Györgynek még több oklevele is van, ezek bemutatására azonban elfogadható ok nélkül (*absque alicuius evidentis rationis assignatione*) újabb időpontot kért. Az országbíró ezt meg is adta 1359. január 13-ával (in oct. epiph. tunc prox. vent.), Györgyöt egy szersmind 3 márka bírsággal sújtva. Erről az oktáváról, mivel Szécsi Miklós közben a király dalmát–horvát bánná tette és az országbírói szék üresedésben volt, a per királyi halasztólevéllel 1359. május 1-jére (ad oct. Georgii tunc prox. vent.) halasztatott a felek akaratából. Erről a nyolcadról aztán, miután őt a király országbíróvá kinevezte, már Ugrin fia János országbíró halasztotta a pert György érdekében kiadott királyi parancsra (*de regio litteratorio mandato pro ipso magistro Georgio nobis allato*) 1359. augusztus 1-jére (ad oct. Iacobi tunc affut.), Györgyöt a bírság meg nem fizetése miatt annak kétszeresében marasztalván el. Végül ezen oktáva beköszöntével György személyesen bemutatta volna okleveleit, István azonban, szintén személyesen az oklevélbemutató előtt a bírságok megfizetését (*sibi de premissis trium marcarum et duplo eiusdem satisfactionem per ipsum magistrum Georgium fieri et impendi*) követelte, így az országbíró a bírságfizetést és az oklevélbemutatót a következő napra (*in crastinum diem*) halasztotta. Ezen a napon aztán, mivel István fenntartotta

követelését, és erre György kérésére többször is megkérdezettve, vajon tartozik-e neki György a bírságpénzzel, Györgyöt többször is adósának nevezte (*cumque hiis dictis et relatis ipse magister Georgius de eo, si ipsum idem Stephanus premissis iudicio trium marcarum duplatarum sibi debitorem fore diceret, et ipsum iudicium sibi persolvi postularet aut ne, per nos requiri et pluries interrogari fecisset, ad huc ipse Stephanus pluries coram nobis replicando sibi eundem magistrum Georgium predicto iudicio trium marcarum duplatarum teneri et debitorem esse affirmando ipsum iudicium duplatum ante exhibitionem prefatorum instrumentorum persolvi petivit per magistrum Georgium antedictum*), György tüstént (*in instanti*) bemutatta Lajos király 1359. január 24-i oklevelét (ld. feljebb). György ezután kérte, hogy István ellenében neki, aki a bírságot megfizette, de akit István Szent György nyolcadán az országbíróval mégis a bírság kétszeresében marasztaltatott el igazságtalanul, szolgáltatassék igazság. Miután István megkérdezettve a királyi menedéklevéll szemben semmi kifogást sem emelt (*cum eundem Stephanum filium Petri in eo, utrum ipse premissis litteris regalibus expeditoriis in aliquo contradicere velit vel ne requisitum habuissemus, idem Stephanus premissis litteris regalibus nullo contradictionis velamine obvians*), és elismerte, hogy György a három márkát a király előtt (*coram prefato domino nostro rege*) megfizette, az országbíró a bárókkal és nemesekkel együtt őt Györggyel szemben patvarkodásban (*in pena calumpnie*) marasztalta el. Ezután néhány nap elteltével (*elapsis quibusdam diebus*) a felek fogott bírák közvetítésével a következő egyezsége juttattak, és terjesztették azt személyesen az országbíró elé: 1.) minden peres ügyüket megszüntetve egymást minden eddigi kártételről nyugtatják, és egymás elleni okleveleiket, különösen a Perechke tárgyában kibocsátottakat érvénytelenítik; 2.) György a maga részéről nyugtatja Istvánt a patvarkodásról, István pedig Perechke birtokról, amennyiben az őt a szomszédság révén megilletné, lemondva, azt Györgynek és örökösének engedi át, amennyiben az őket okleveleik alapján vásárlás címén megilleti, egészen a Beche alatti Bechepataka patakocskáig, másik oldalról pedig a Myhal felőli oldalon lévő nagy útig (*idem vero Stephanus predictam possessionem Perechke nominatam, prout ipsum eadem pretextu vicinitatis attingeret, eidem Georgio et suis heredibus, eomodo, sicut sibi titulo empticio vigore instrumentorum suorum pertineret, usque ad ryvulum Bechepataka vocatum de Beche infra currentem, et ab alia parte usque ad quandam viam magnam ex parte possessionis Myhal existentem, remisisset et resignasset, ac resignavit et remisit coram nobis pacifice*

possidendam), oly módon, hogy György a mondott patak körül és a mondott út mentén határjeleket emelhessen, és ha ebben őt István felesége, fiai vagy lányai akadályoznák, illetve neki ebben ellentmondának, akkor István marasztaltassék el a patvarkodás büntetésében (*talimodo, ut dum ipse magister Georgius vellet metas ipsius possessionis sue Perechke nominate circa predictum ryvulum Bechepataka vocatum et iuxta predictam viam magnam eidem possessioni Perechke appellate distinguentes erigi, facere posset atque valeret, et quod nobilis domina, consors, et filii ac filie sue eidem magistro Georgio in erectione predictarum metarum nullo contradictionis velamine obviarent, si vero eadem domina, consors sua, aut filii vel filie sui premissas metas iuxta predictum ryvulum et prefatam viam ipsi magistro Georgio erigi facere non permetterent, et ipsarum erectioni aliquo contradictionis obstaculo obviarent, extunc idem Stephanus in premissum gravamen pene calumpnie incidere eofacto [sic!] contra magistrum Georgium supradictum*).

DL 49920, eredeti, hártya, vörös-zöld sodraton függő természetes színű pecsét töredékével.

40.

1359. augusztus 25. Visegrád (25. die oct. Iacobi)

Der Hofrichter fertigt Georg, dem Sohn des Hektor von Lak, eine neue Urkunde mit dem Inhalt des früheren Urteils vom 20. August 1359 (s. oben) aus.

[Csák nembéli] Ugrin fia: Miklós országbíró 1359. augusztus 20-i ítéletlevelét (ld. feljebb) öt nappal később még egy példányban kiadja Laak-i Hektor (*Ectoris*) fia: Györgynek. A szöveg szinte szóról-szóra egyezik. Főbb eltérések: a peres felek itt nem kapnak *magister* címet; István neve itt: de Athya; Ugrin fia: Miklós országbíró bírótársaiként csak az ország nemesei vannak említve; a megegyezés kimunkálásában résztvevő fogott bírák meg vannak nevezve: Kálmán győri püspök, László veszprémi püspök, [Gönyűi] Sándor fia: János ajtónállómester, Mykch néhai bán fia: Ákos mester, [Dárói] Felpincnek mondott (*dicti Felpynch*) Péter mester és mások (*et aliorum proborum et nobilium viro- rum*); a birtokhatárnál *usque ad ryvulum Bechepataka* helyett *usque rivulum Bechepataka*, valamint *usque ad quandam viam* helyett *usque quandam viam* olvasandó.

DL 49921, eredeti, penészfoltos és többhelyütt perforálódott hártya, alul függőpecsétes megerősítésre utaló bevágásokkal; DL 49897, jószerivel csak a megegyezést tartalmazó tartalmi átírás Zsigmond király 1405. július 27-i oklevelében.

41.

1359. augusztus 26. Visegrád (*f. II. post Bartholomei*)

Vor dem Hofrichter verpflichtet sich Stephan, der Sohn des Peter von Attya, Georg, dem Sohn des Hektor von Lak, 5 Mark für dessen Ausgaben im Prozess über den Besitz Perechke zu bezahlen.

[Csák nembéli] Ugrin fia: Miklós országbíró előtt megjelenve Atya-i Péter fia: István mester vállalta, hogy Laak-i Hektor (*Ectoris*) fia: György mesternek az ellene Perechke birtok ügyében folytatott perében felmerült kiadásait megtérítendő 5 márkát, mindegyiket 10 penzával számítva (*pro expensis suis, quas ipse in exsecutione cuiusdam cause sue contra ipsum in facto possessionis Perechke vocate habite expendisset, quinque marcas, quamlibet marcam decem pensis computando*) fizet 1359. október 6-án (in oct. Mychaelis prox. vent.) a veszprémi káptalan előtt; ha elmulasztaná, a kétszeresében marasztaltassék el (*si ipsum terminum preteriret in solvendo, extunc in duplo ipsarum quinque marcarum convinceretur eo facto contra magistrum Georgium antedictum*).

DL 49922, eredeti, papír, hátán természetes színű kerek, nem záró pecsét.

42.

1359. augusztus 28. Visegrád (*f. IV. post oct. beati regis Stephani*)

Der Hofrichter fordert das Veszprimer Kapitel auf, die Statution des Besitzes Perechke zugunsten des Georg, des Sohnes von Hektor, zu vollziehen.

[Csák nembéli] Ugrin fia: Miklós országbíró tudatja a veszprémi káptalannal, hogy Athya-i Péter fia: István mester Hektor (*Hectoris*) fia: György mestertől Perechke birtokot el akarta perelni, de aztán megegyeztek (ld. feljebb, 1359. augusztus 20. és 25.), és ennek során István György javára lemondott Perechkeről, amely az ő Lak birtokától a Beche alatti Bechepataka patakocskáig, másik oldalról pedig a Myhal felőli oldalon lévő nagy útig terjed (*prout eadem possessio Perechke a parte possessionis sue Lak vocate usque ad rivulum Bechepataka vocatum de Beche infra currentem se extenderet, et sicut ab alia parte*

usque ad quandam viam magnam ex parte possessionis sue Myhal vocate existentem protenderetur). Az országbíró elrendeli az iktatást, az esetleges ellentmondók megidézését (*in regiam presentiam*) és jelentés írását a királynak. Kijelölt királyi emberek: Solomon-i Kelemen fia: Domonkos, vagy Beche-i Péter fia: Máté, vagy Zyman-i Péter, vagy Solomon-i Pál fia: Miklós, vagy Zalok-i Péter, vagy Hwzywtoth-i Beke.

DL 49919, átírta a veszprémi káptalan 1359. szeptember 4-én (ld. alább).

43.

1359. szeptember 4. [Veszprém] (*f. IV. ante nat. Virg.*)

Das Veszprimer Kapitel meldet dem König, dass die Statution des Besitzes Perekke zugunsten des Georg, des Sohnes von Hektor, ohne tatsächliche Kontradiktion vollzogen wurde.

A veszprémi káptalan jelenti Lajos királynak, hogy [Csák nembéli] Ugrin fia: Miklós országbíró 1359. augusztus 28-i felszólítására (ld. feljebb) Solomon-i Kelemen fia: Domonkos királyi emberrel kiküldték János mester fehérvári főesperest, kanonoktársukat és jegyzőjüket, akik visszatérve egybehangzóan jelentették, hogy 1359. augusztus 31-én (sab. post decoll. Ioh. Bapt.) Perekke birtokra kiszállva, azt a fenti István mester jelenlétében a fenti megegyezés szerint György mesternek iktatták ellentmondás nélkül (*iuxta formam premissae compositionis ab una parte usque ad fluvium Bechepataka vocatum et de eadem possessione Beche infra currentem, item ab alia parte possessionis Mihal usque quandam magnam viam statuissent magistro Georgio prenotato nullo contradictore apparente perpetuo possidendam*). Az iktatás után némely nemes kérésére György mester a neki iktatott területből saját jogán egy elég nagy darabot vissza akart adni, de István mester nem fogadta el, mondván, hogy az ő Lak birtoka ebbe belesne, amelyet ő viszont nem adott és nem is ad György mesternek (*facta autem huiusmodi statutione idem magister Georgius ad petitionem quorundam nobilium de eadem terra seu possessione per ipsum magistrum Stephanum in presentia eiusdem iudicis curie vestre iuxta formam compositionis remissa et resignata, tanquam de suo iure et sibi statuto, satis magnum spatium remittere voluisset, sed ipse magister Stephanus recipere noluisse, dicens quandam possessionem suam Lak vocatam includi in eadem, quam sepe dicto magistro Georgio non dedisset, nec daret*). Mivel azonban ellentmondás

nem történt, így a királyi ember a megegyezés szerint a fenti határokkal örök birtoklással György mesternek iktatta a területet (*ideo predictus homo vester iuxta formam premissae compositionis usque ad fluvium Bechepataka ab una parte, et usque ad viam magnam ex parte possessionis Mihál vocate parte ex altera eidem magistro statuisset perpetuo possidendam nullo, ut est premissum, contradictore apparente*).

DL 49919, eredeti, papír, hátán természetes színű kerek zárópecsét.

44.

1359. október 29. Visegrád (f. III. ante omnium SS)

Der Palatin Nikolaus Kont befiehlt dem Veszprimer Kapitel, der Abtei von Zirc eine zum Bau einer Mühle geeignete Stelle am Flusse Tapolca, innerhalb des Besitzes Pápa, zu statuieren.

Kont Miklós nádor parancslevele a veszprémi káptalannak. A zirci apát nevében Odó (*Odow*) testvér előadta neki, hogy Pápa birtokon a Tapolca folyón egy bizonyos malomhely összes jogaival (*in facie et inter metas possessionis Papa vocate in fluvio Thopolcha nominato inter alia quidam locus molendini simulcum aliis suis iuribus*), oklevelekkel bizonyíthatóan, az apátság birtokát képezi, de most jogtalanul idegen kézen van (*nunc apud manus indebite existens alienas*), így a birtok határjárásra szorul, és arra, hogy az apátságnak iktassák. A nádor felszólítja a káptalant az iktatásra. Kijelölt nádori emberek: Veszprémi Damján (*Damianus de Vesprimio*), Jutas-i Thyba fia: István, Meneke-i János fia: Péter, Thevel-i Lőrinc fia: András.

Átírta a veszprémi káptalan 1359. november 16-án, ld. alább. Zirci főapátság levéltára, arch. vetus C3 (Veszprémben), (DF 282747); DL 36455, másolat. Említve: HORVÁTH 1930. 274., 76. szám és uo. p. 94.; továbbá CDH IX/3. 134.

45.

1359. november 16. [Veszprém] (*sabbato proximo infra octavas beati Martini confessoris*)

Vor den Leuten des Palatins und des Veszprimer Kapitels gleichen sich einerseits Emerich und Ladislaus, die Söhne des Nikolaus von Zsemlér, andererseits

*die Abtei von Zirc aus: die Adeligen von Zsemlér geben eine Mühle am Flusse
Tapolca im Austausch gegen den Besitz Bolde.*

A veszprémi káptalan tudtul adja, hogy Kont Miklós nádor parancsának (1359. október 29., ld. feljebb) megfelelően Jutas-i Thyba fia: István nádori emberrel kiküldte Mihály karbeli klerikust, akik jelentették, hogy 1359. november 7-én (f. V. ante Martini) a mondott malomhoz (*ad faciem dicti molendini*) kiszálltak és azt az apátságnak akarták iktatni, de ott fogott bírákat (*quosdam probos et nobiles viros*) találtak, akiknek rendezése szerint a zirci apát Zsemléri Miklós fiaival: Imrével és Lászlóval (*cum Emerico et Ladyzlao filiis Nicolai de Semler*) a nádori és káptalani ember előtt akképp egyezett ki, hogy az apát egyházának Bolde nevű jobbágybirtokát adja a Zsemlérieknek, anélkül, hogy azok bárminemű szolgáltatással is tartoznának az apátságnak (*idem dominus abbas et dictus conventus sue ecclesie de Zyrch quandam possessionem dicte ecclesie eorum Bolde vocatam cum universis utilitatibus suis ad eandem pertinentibus dedissent et contulissent eisdem Emerico et Ladislao filiis Nicolai pro iobagionatu ipsius ecclesie beate Virginis de Zyrch [sic!], tali modo, quod predicti Emericus et Ladislaus nullum debitum nullamque collectam eisdem domino abbati ac suo conventui nec successoribus eorundem dare et solvere tenebuntur*), a László terhét is magára vállaló Imre pedig csereképp a mondott malmot a Tapolca folyón, két telket és két ekényi szántóföldet ad örökre az apátságnak (*ipseque Emericus et Ladislaus frater suus, cuius onus idem Emericus in se assumpsisset, si in presenti ordinatione concambili [sic!] idem Ladislaus non persisteret, predictum molendinum in fluvio Thopolcha decurrens et duas sessiones terrasque duorum aratrorum ad ipsum pertinentes eisdem domino abbati et conventui ecclesie sue dedissent, contulissent et assignassent iure perpetuo et irrevocabiliter possidendas, tenendas pariter et habendas*). A cserét utólag módosítani kívánó fél patvarkodásban marasztaltasék el. Ha a Zsemlériek kihalnának, Bolde birtok szálljon vissza a zirci apátságra (*si Deo volente predicti filii Nicolai in linea generationis per interitum mortis in tantum deficerent, quod nullus ex ipsis remaneret, cui de iure dicta possessio Bolde deberet pertinere, extunc eadem possessio Bolde eisdem domino abbati et conventui ecclesie de Zyrch devolvetur possidenda*).

Zirci főapátság levéltára, arch. vetus C 3 (Veszprémben), (DF 282747), eredeti; DL 36455, másolat. Regesztája: HORVÁTH 1930. 274., 76. szám.

46.

1362. március 29. [Győr] (*f. III. post dom. Letare*)

Vor dem Raaber Kapitel verpfändet Johannes, der Sohn des Desiderius von Poky, den Besitz Ménfő, Komitat Raab, an Georg, den Sohn des Hektor von Lak.

A győri káptalan előtt megjelent Poky-i néhai Desew ispán fia: János mester, és a maga, valamint testvére: Miklós mester nevében, aki testvére: Bereck terhét is magára vállalta, azon bevallást tette, hogy a Győr megyei Menfew birtokot, amelyen Szűz Mária egyháza épült, és amely osztálykor nekik jutott, testvérei tudtával és beleegyezésével elzálogosítja a nemes férfiúnak, Lak-i Hektor fia: György mesternek (*nobili viro, magistro Georgio filio Hectoris de Lak*) 250 aranyforintért, míg ő vagy Miklós vagy Bereck, vagy utódaik ezért a pénzért vissza nem váltják.

DL 10478, átírta Zsigmond király 1416. július 19-i ítéletlevelében, ld. ott.

47.

1363. március 4. Visegrád (*24. die termini prenotati / oct. purif. Virg.*)

Auf dem Markt von Pápa wird eine Vorladung durch Proklamation vorgenommen.

Bebek (*Bubeek*) István országbíró tudtul adja, hogy Magyar-nak mondott Pál özvegye a győri káptalan oklevele szerint királyi oklevél alapján mindenkit, aki Sebus, Huzyupah és Gelse birtokokhoz valami jogot formál 1363. február 9-ére (*in presentibus octavis purif. Virg.*) megidéztetett a királyi felség elé (*coram regia maiestate*) a vasvári, győri és pápai vásáron (*in foris Voswariensis, Jauriensis et de Pápa*) valamint egyéb nyilvános helyeken való kikiáltással. A mondott oktáván az özvegy ügyvédje, Meges-nek mondott Jakab a győri káptalan ügyvédvalló levelével az országbíró elé (*in nostram accedente presentiam*) járulva 23 napig hiába várt jogigény bejelentésére.

DL 5196, eredeti, hártya, hátán teljesen lekopott pecsét nyomával.

48.

1363. június 8. [Vasvár] (*in oct. Corporis Christi*)

Vor dem Eisenburger Kapitel nehmen die Söhne des Chenyk von Ugod von Georg, dem Sohn des Hektor von Lak, auf den früher schon ihm verpfändeten Besitz Igar wieder 30 Denarmark an.

A vasvári káptalan nyílt oklevele (*similiter patens littera*) szerint a káptalan előtt megjelent István, ugyanezen egyház prépostja és testvére, Péter mester, Ugodi Chenyk fiai (*honorabilis vir dominus Stephanus prepositus eiusdem ecclesie Castriferrei et magister Petrus, frater suus, filii scilicet magistri Chenyk de Vgud*), és bevallották, hogy a Veszprém megyei, a Tapolca folyó melletti Igar birtokukra, amelyet Péter mester Lak-i Hektor fia: György mesternek a győri káptalan oklevelével (lásd feljebb: 1359. január 28.) elzálogosított, ezen György mestertől újabb 30 dénármárkát, márkáját 10 penzával számítva (*ipsi ad possessionem eorum Igar vocatam [iuxta fluvium] Thapolcha in comitatuque Vesprimiensi habitam per predictum magistrum Petrum nobili viro magistro Georgio filio Hectoris de Lak mediantibus litteris prescriptis capituli ecclesie Jauriensis modo prelibato obligatam seu inpignoratam [ab] eodem magistro Georgio viceiterata triginta marcas promptorum denariorum marcam quamlibet cum decem pensis computando*) vettek fel.

DL 49897, tartalmi átírás Zsigmond király 1405. július 27-i oklevelében.

49.

1364. május 6.

Der Abt von Zirc verpachtet eine Mühle an Emerich Nagy, den Sohn des Nikolaus von Zsemlér.

Horváth Konstantinnak nem oklevéltárbeli regesztája, hanem szövegbeni említése szerint e napon Odó apát Zsemléri Miklós fia: Nagy Imrének bérbe adott egy malmot telekkel és egy ekényi földdel 100 pápai köből búza és rozs fejében; a bér elmulasztása esetén a bérlő 10 márka bírságot fizet, annyit, mint az apátság, ha a bérlőt nem tudja megvédeni.

Említve: HORVÁTH 1930. 94. Vö. KISS 1908/1996. 162. 7. szám.

50.

1364. október 15. Visegrád

Der vor dem Palatin geführte Prozess der Familien von Pölöske und von Lak wird auf die nächste Generalversammlung des Komitats Veszprim verschoben.

Kont Miklós nádor a Pölöskei és Laki család közti pert, több tanúvallomás után – köztük voltak a zirci apátság nemes jobbágysai is – a legközelebbi Veszprém megyei közgyűlésre halasztja.

Horváth Konstantin regesztája: HORVÁTH 1930. 274. 77. szám.

51.

1366. július 26. Visegrád (*Wissegrad, die dom. post Iacobi*)

*Der Palatin Nikolaus Kont gebietet dem Veszprimer Kapitel die Grenzbe-
gehung des Besitzes Isaly.*

Kont Miklós nádor parancsa a veszprémi káptalannak. Wrs-i Mihály fia: Miklós kérésére elrendeli a Veszprém megyei Hyse birtoknak (*quedam possessio sua Hyse vocata*) a kérelmező részére való határjárását, az esetleges ellentmondók alkalmas időpontra öelé történő megidézését és jelentés írását. Kijelölt nádori emberek: Kwesd-i Pál fia: Péter, Wrs-i István fia: László, Veszprémi (*de Wesprimio*) Pál fia: Péter.

Átírta a veszprémi káptalan 1366. szeptember 8-án, DL 100114.

52.

1366. szeptember 8. [Veszprém] (*f. III. post quindenas regis Stephani*)

*Wegen seiner Kontradiktion anlässlich der Statution des Besitzes Isaly wird
Johannes, der Sohn des Csenik von Ugod, gegen Nikolaus, den Sohn des
Michael von Örs, vor den Palatin zitiert.*

A veszprémi káptalan jelenti Kont Miklós nádornak, hogy 1366. július 26-i parancsára (ld. feljebb) Veszprémi (*de Wesprimio*) Pál fia: Péter nádori emberrel kiküldték Antal prebendariust, a Szent Kereszt oltár igazgatóját, akik visszatérve jelentették, hogy 1366. augusztus 13-án (*f. V. ante regis Stephani*) Hyse birtokra (*ad faciem predictae possessionis Hyse*) kiszállva annak határát meg-

járták, majd mikor a birtokot [Wrs-i] Mihály fia: Miklósnak kívánták iktatni, Ugodi Csenik fia: János mester (*magister Iohannes filius Chenigh de Wgud*) Miklóst nem a határjárástól, hanem az iktatástól (*ipsum non a reambulatione, sed a statutione eiusdem*) eltiltotta, mire János mestert ugyane napon és helyen Miklós ellenében a nádor elé 1366. szeptember 15-ére ([ad] oct. nat. Virg. nunc vent.) megidéztek. (A hátlapon lévő feljegyzés szerint a nádor előtt a felperes nevében István fia: Pál jelent meg a veszprémi káptalan ügyvédvalló levelével, de a pert az alperes más bíróság előtti elfoglaltsága miatt /*ratione prioritatis termini*/ 1367. január 13-ára /ad oct. epiph./ halasztották.)

DL 100114, eredeti, papír, hátán természetes színű kerek zárópecsét.

53.

1368. január 15. (3. die oct. epiph.)

Der Palatin Ladislaus von Oppeln ordnet die Grenzfeststellung zwischen den Besitzen Isal und Nóráp an.

[Oppelni] László nádor a veszprémi káptalannak címzett ítéletlevele, mellyel Wrs-i Mihály fia: Miklós felperes Isa és Chenyk fia: János mester alperes Nóráp birtoka között (*inter predictas possessiones Ysa ipsius Nicolai et Norap dicti magistri Iohannis*) a felek bemutatott oklevelei alapján a határ kijelölését rendeli el, a felek egyetértése esetén iktatásukat a sajátjukba, ellentmondásuk esetén pedig a vitatott terület leírását és azt, hogy a felek melyike mutatott ki oklevelés bizonyítékainak megfelelően igazabb és helyesebb határokat (*veriores et rectiores metas iuxta series suorum instrumentorum demonstraret*).

Tartalmilag átírva Szécsi Miklós országbíró 1370. január 7-i oklevelében DL 100129, ld. ott.

54.

1368. április 23. után [Veszprém] (határjárás: *in quind. passce Domini*)

Das Veszprimer Kapitel meldet dem Palatin den Verlauf der versuchten Grenzfeststellung zwischen den Besitzen Isal und Nóráp.

A veszprémi káptalan jelentése szerint [Oppelni] László nádor 1368. január 15-i ítéletlevelének (ld. feljebb) megfelelően a (meg nem nevezett) nádori és káptalani ember 1368. április 23-án Ysa birtokra (*ad faciem dicte possessionis Ysa*

[javítva: Ysāy-ról]) kiszállva és annak határosait és szomszédait összehíván, a felek jelenlétében annak a Chenyk fia: János mester Nóráp birtokától (*a possessione prefati magistri Iohannis Norap vocata*) elválasztó határait Erzsébet királynénak Wrs-i Mihály fia: Miklós által bemutatott oklevele (1327. április 27., ld. feljebb) alapján, Mihály fia: Miklós kimutatásában a következőképp jártak meg. Egy hármasszögelléstől indultak, amely három határjel a Mirót folyón átkelve déli irányban található: ezek egyike nyugat felé Ysa földet határolja, dél felé Attya föld, kelet felé pedig Debrés föld határoltatik el. Ezután két folyó, az Egregy és a Mirót nevűek között haladva a privilegium alapján dél felé feljutottak egy dombra, ahol egy határjel volt; innen átkelve az Egregy folyó középső részén dél felé mentek egy határjelig, ahogy a mondott privilegium megjelölte. Innen nyugatra tartva az Egregy folyó kelet felé Ysa földet, nyugat felé pedig Nóráp falu és Zonkor mester földjeit választja el, ahogy az a privilegiumban áll. Innen a privilegiumot követve továbbmentek egy nagy árokhoz, amely árok mindkét végén a privilegium kettős határjeleket említett, amelyeket [kihúzva: egyáltalában nem] az árok egyik, azaz nyugati végén nem tudtak fellelni, sem Mihály fia: Miklós nem tudta megmutatni, felhozva, hogy ezeket lerombolták. Az árok másik végén azonban megtalálták a kettős határjelet, és ezzel a királyné asszony privilegiumában foglalt, a foganatosítandó határjárást és Miklós határkimutatását illető határleírás véget ért, amely határjárás és határkimutatás Mihály fia: Miklós kijelentése szerint az ő Ysa birtokát János mester Nóráp birtokától elhatárolja. Ezzel a határjárással és határkimutatással János mester nem volt elégedett, ezért innen folytatták Károly király privilegiumának tartalma és János mester kimutatása szerint. Az árok ugyanazon végén, ahol Miklós határjárása befejeződött, Károly király úr privilegiuma hármasszögletjelet említett és az Egregy patakot, amelyet Miklós privilegiuma Mirótnak nevezett, amely határjeleket János mester nekik meg is mutatta. Ezek egyike a mondott Ysa földet határolja, másika az említett Nóráp birtokot, a harmadik Zonkor birtokát, amely helyen azonban János mester kijelentése szerint csak a mondott Ysa föld éri el az ő Nóráp birtokát, viszont innen továbbmenve dél felé mutatott egy határjelet, majd innen ugyanazon irányban továbbmenve két határjelet mutatott, amelyeket Károly király privilegiuma is megnevez, és amely határjelekről, a hármasszögletjelen kívül az utóbbi háromról, János mester azt mondta, hogy a mondott Ysa földdel egyáltalán nem érintkeznek. Ezekkel a határokkal és kimutatásukkal Mihály fia: Miklós nem elégedett meg, a felek mindkét határjárásban külön véleményen

maradtak, és mivel ezen felek mindkét határjárásban és a határok kimutatásában külön véleményen maradtak, ezért egyiküknek sem lehetett, mint ahogy kellett volna, saját jogos részét iktatni (*incepissent in tribus metis angularibus, que transeundo quendam fluvium Myroth vocatum versus meridiem prope idem fluvium haberentur, quarum una ad partem occidentalem separaret predictam terram Ysāy [vocatam] ad partem meridionalem terram Atya [...] tertia ad partem orientalem terram Debres. Deinde inter duo fluvia Egrug videlicet et Myroth nunccupatam [sic!] procedendo iuxta tenorem ipsius privilegii versus meridiem venissent super unum monticulum, ubi esset una meta terrea, abinde transeundo ipsum fluvium Egrugh ad partem meridionalem in medio [sic!] parte eiusdem venissent ad unam metam terream antiquam, prout dictum privilegium denotaret. De hinc eundo versus partem occidentalem ipsum fluvium Egreugh ad partem orientis separaret predictam terram Ysa [javítva: Ysāy-ról] ad partem occidentalem terras vero ville Norap et terras magistri Zonkur, ut in ipso privilegio haberentur. Abhinc eundo pervenissent iuxta ipsius privilegii [sic!] ad quoddam fossatum magnum, in cuius fossati ambobus finibus ipsum privilegium duplicatas metas nominasset, quas [kihúzva: ~~minime~~] in uno fine eiusdem, scilicet a parte occidentis reperiri nequivissent, nec idem Nicolaus filius Mýchaelis ostendere potuisset, asserens easdem fore destructas. In alio vero fine eiusdem fossati ipsas duplicatas metas reperissent, et ibidem mete in dicto privilegio domine regine contente, quantum ad reambulationem tunc instantem et ipsius Nicolai ostensionem, fuissent terminate, per quas idem Nicolaus filius Michaelis dictam suam possessionem Ysa [javítva: Ysāy-ról] a prefata possessione ipsius magistri Iohannis Norap vocata dixisset separari. De quarum metarum reambulatione et ostensione idem magister Iohannes contentus non fuisset, de hinc iuxta tenorem privilegii domini Karuli regis et ostensionem prefati magistri Iohannis in eodem fine ipsius fossati, ubi reambulatio dicti Nicolai fuisset terminata, ipsum privilegium domini Karuli regis tres metas angulares et rivulum Egreugh, quem privilegium ipsius Nicolai Myroth nominaret, denotasset, quas etiam idem magister Iohannes ipsis ostendisset, quarum una separaret dictam terram Ysa [javítva: Ysāy-ról], alia prefatam possessionem Norap, et tertia possessionem Zonkur, in quo loco solummodo idem magister Iohannes dictam terram Ysa [javítva: Ysāy-ról] ipsam possessionem suam Norap contingere dixisset, sed tamen abinde procedendo ad meridiem unam metam ostendisset, de hinc ad eandem partem eundo duas metas demonstrasset, quas etiam dictum privilegium domini Karuli regis nominaret, quasquidem tres metas,*

preter ipsas angulares, idem magister Iohannes dictam terram Ysa [javítva: Ysăy-ról] in nullo attingere dixisset. De quibus metis et ostensione earum prefatus Nicolaus filius Mychaelis contentus non fuisset, et partes in utraque reambulatione discordes remansissent, et quia eedem partes in utraque reambulatione et metarum ostensione discordes remansissent, ideo nulla earundem suum ius, ut debuissent [javítva: debebat-ról] statuere potuissent). A vitatott részt a nádori és káptalani ember, más megbízható férfiakkal együtt, három márkányira becsülték (*in tribus marcis estimassent*).

Tartalmilag átírva Szécsi Miklós országbíró 1370. január 7-i oklevelében DL 100129, ld. ott.

55.

1368. [Veszprém]

Vor dem Veszprimer Kapitel verbiestet Nikolaus, der Sohn des Ladislaus von Pápa, der Witwe und den Söhnen von Georg, dem Sohn des Hektor, seinen Besitz in Pápa zu nutzen.

(Reizner regesztája szerint) a veszprémi káptalan előtt Pápa Miklós – László fia – tiltakozik és megint Hektor fiának – Györgynek – özvegyét és ennek fiait a Pápán lévő részjóságuk haszonvétele iránt.

Regesztája: REIZNER 1893/1997. 21.

SUMMARY

SZILÁRD SÜTTŐ

**Spätmittelalterliche Urkundenregesten zur Geschichte
der Stadt Pápa (1327–1461)**

Die obigen Regesten sind vor etwa einem Vierteljahrhundert für das damals von der Stadtbibliothek (Jókai Mór Városi Könyvtár) geplante Urkundenbuch der Stadt Pápa angefertigt worden. Das zu sammelnde Material umfasste alle Angaben über die mittelalterlichen Siedlungen auf dem Gebiet der heutigen Stadt Pápa (nach dem damaligen Stand der Forschung: Agyaglik, Bellérszeg, Böröllő, Hánta, Hodoska, Igar /Igal, Pápa, Parlagszeg, Sávoly, Udvarsoka und Zsem-lér / Semlér), gleichwie über die Landbesitzer in der Stadt und in ihrer nächsten Umgebung, die Mitglieder des Klerus und die Studierenden an Universitäten. Der zeitliche Rahmen erstreckte sich im Falle des Verfassers ursprünglich vom Anfang der Regierung König Ludwigs I. (1342) bis

zur Wahl des Matthias von Hunyad zum König (1458), aber wegen einiger sporadischen Daten gerieten in den Titel dieser Regestensammlung die oben zu lesenden Jahreszahlen.

Da das entworfene Urkundenbuch letzten Endes nicht erschienen ist, so stellen wir hiermit der weiteren Forschung das gesammelte Material in Dienst.

*Pápa város középkori pecsétje
(Ughy István rajza)*

A LEVÉLTÁRI ÉS KÖNYVÉSZETI FORRÁSOK
RÖVIDÍTÉSEI

- AO = Anjoukori okmánytár (Codex diplomaticus Hungaricus Andegavensis.) I–VII. Budapest, 1878–1920. Hivatkozott kötetei: IV., szerk.: NAGY Imre, 1884.; V., szerk.: NAGY Imre, 1887.; VII., szerk.: TASNÁDI NAGY Gyula, 1920.
- BAKÁCS 1982 = BAKÁCS István: Iratok Pest megye történetéhez. Oklevélregeszták 1002–1437. Budapest, 1982. n. 1487.
- BARABÁS 1895 = A római szent birodalmi gróf széki Teleki család oklevéltára. I–II. kötet. Szerk.: BARABÁS Samu. I.: (1206–1437.) II.: (1438–1526.) Budapest, 1895.
- BORSA 1993 = BORSA Iván: Előszó. In: ZsO III. 5–12. (Eredeti keltezése: 1991. október.)
- CDH = Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis. Studio et opera Georgii FEJÉR bibliothecarii regii. Budaë, 1829–1844. Hivatkozott kötetei: tomus IX., volumen 3., 1834.; tomus X., volumen 4., 1841.
- DF = Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Diplomatikai Fényképgyűjtemény.
- DL = Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Diplomatikai Levéltár.
- ENGEL 1996 = ENGEL Pál: Magyarország világi archontológiája 1301–1457. I–II., Budapest, 1996.
- HO = Hazai okmánytár. (Codex diplomaticus patrius.) Tomus I–VIII. Kiadják Nagy Imre, Páur Iván, Ráth Károly, Stummer / Ipolyi Arnold és Véghely Dezső. Győr–Budapest, 1865–1891. Hivatkozott kötet: VII. Kiadják IPOLYI Arnold, NAGY Imre és VÉGHELY Dezső, Budapest, 1880.
- HORVÁTH 1930 = Zirc története. Írta Dr. HORVÁTH Konstantin S. O. Cist. (Zirci Könyvek, I.) Veszprém, 1930.
- KISS 1908/1996 = A pápai plébánia története. Írta KISS István okl. hittanár, karkáplán. Veszprém, 1908. [Reprint: Pápa, 1996.]
- KUBINYI 1994 = KUBINYI András: A középkori Pápa. = Tanulmányok Pápa város történetéből. I. A kezdetektől 1970-ig. Főszerkesztő Kubinyi András. Pápa, 1994.
- KUMOROVITZ 1953 = Veszprémi regeszták (1301–1387.) Összeállította KUMOROVITZ L. Bernát. Budapest, 1953.
- KUMOROVITZ 1987 = Monumenta diplomatica civitatis Budapest. Ad edendum praeparavit: L. Bernardus KUMOROVITZ. Tomus tertius (1382–1439) Budapest, 1987. (III/1.: 1382–1415. XI. 24.; III/2.: 1416. I. 25.–1439. XI. 10.; III/3. Index. Indicibus componendis interfuit Josephus KÖBLÖS., Bp. 1988.) [Budapest történetének okleveles emlékei. Összeállította KUMOROVITZ L. Bernát. Harmadik kötet (1. és 2. rész) (1382–1439) Bp., 1987. Mutató. A mutató összeállításában közreműködött KÖBLÖS József. Budapest, 1988.]
- KUMOROVITZ 1993 = KUMOROVITZ L. Bernát: A magyar pecséthasználat története a középkorban. 2. bővített és javított kiadás. Budapest, 1993.
- LUKCSICS 1931–1938 = LUKCSICS Pál: XV. századi pápák oklevelei. I. kötet: V. Márton pápa (1417–1431). Budapest, 1931.; II. kötet: IV. Jenő pápa (1431–447) és V. Miklós pápa (1447–1455). Budapest, 1938.
- MATRIKEL/WIEN = Die Matrikel der Universität Wien. Im Auftrage des Akademischen Senates herausgegeben vom Institut für österreichische Geschichtsforschung. I. Band 1. Lieferung: Graz–Köln, 1954; II. Band, 1. Lieferung: Graz–Köln, 1959.
- MÁLYUSZ 1982 = MÁLYUSZ Elemér: A Zsigmondkori Oklevéltárról (Tapasztalatok és tanácsok). In: Századok 115. (1982.) 923–958.

- MEDNYÁNSZKY 1820 = Báró MEDNYÁNSZKY Alajos: Eredeti Oklevelek' kivonásai. = Tudományos Gyűjtemény, 1820. XI. sz. 111–113.
- Mon. Vat. I/4. = Monumenta Vaticana historiam regni Hungariae illustrantia. (Vatikáni magyar okirattár.) Series prima, tomus quartus: Bullae Bonifacii IX. P. M. Pars altera 1396–1404., Budapestini 1889. (Reprint: Bp., 2000.)
- REIZNER 1893/1997 = REIZNER János: A Gróf Esterházi család pápai levéltára = Lapok Pápa Történetéből. Panniculus ser. C., No. 66. (1997. 4. szám) 19–26. [Eredetileg megjelent: Magyar Történelmi Tár, Budapest, 1893. 601–616.]
- SÖRÖS 1903 = A pannonhalmi Szent-Benedek-rend története, szerk.: Erdélyi László, VIII.: A bakonybéli apátság története 1203–1548., írta SÖRÖS Pongrácz, Budapest, 1903.
- SÖRÖS–RÉZNER 1905 = A pannonhalmi Szent-Benedek-rend története, szerk.: Erdélyi László, III.: A pannonhalmi főapátság története, 1405–1535., szerk.: SÖRÖS Pongrácz és RÉZNER Tibold, Bp. 1905.
- SÜTTŐ 2003 = SÜTTŐ Szilárd: Az Anjou- és Zsigmond-kor határán (két okmánytár regesztái). In: Magyar Levéltárosok Egyesülete két konferenciája. Kaposvár 2002. szeptember 4–6. Budapest, Balassi Intézet 2003. május 14. Szerkesztette: Böör László. Budapest, 2003. 117–123.
- TELEKI 1853 = Gróf TELEKI József: Hunyadiak kora Magyarországon. X–XII. [Okmánytár.] Pesten, 1853–1857. Hivatkozott kötet: X.: 1853.
- ZsO = Zsigmondkori Oklevéltár. Hivatkozott kötetei: I–II., összeállította MÁLYUSZ Elemér, Budapest, 1951. (I. kötet), 1956. (II. kötet első része), 1958. (II. kötet második része); III–V., MÁLYUSZ Elemér kéziratát kiegészítette és szerkesztette BORSA Iván, uo, 1993. (III. kötet), 1994. (IV. kötet), 1997. (V. kötet).

